

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 462 del 3/10 al 16/10 de 2018 2€

Una aliança ben armada

La bona entesa entre les cases reials espanyola
i saudita ha gestat contractes milionaris
per a grans constructores i fabricants d'armes
pàg. 4-11

SUPLEMENT DEL FESTIVAL ESPERANZAH!

Amb articles sobre el projecte de cooperativització, la nit Esperanzah es Muher i un passeig pel barri de Sant Cosme

periodisme cooperatiu per
la transformació social

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPOÏT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric.

La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

A fons

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela i Guille Larios

Impressions

Laia Alsina i Xavier Puig

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm i Carla Mallol

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida i Lluís Ràfols

Correcció

Èlia Olivan

Edició

Jesús Rodríguez

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Coordinació País Valencià

Ester Fayos

Audiovisuals

Sònia Calvó i Estel·la Marcos

Administració i subscripcions

Ester Mora i Guillem Martí

Difusió

Estel·la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

Talaios Koop.

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL·LABORADORS:

Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentària

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció Barcelona redaccio@directa.cat

Redacció València paisvalencia@directa.cat

Subscripcions subscripcions@directa.cat

Publicitat publicitat@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: ANNA BOHIGAS

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Una aliança ben armada

Les monarquies de l'Àrab Saudita i l'Estat espanyol operen com una maquinària de transaccions comercials. Pacten acords de venda d'armes, licitacions d'infraestructures o exportació de petroli. La vulneració de drets humans i la corrupció no han aturat la relació entre els clans. Un reportatge de Maties Lorente, Eloi Latorre i Marc Almodóvar.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Arantza Zulueta

En el marc de les jornades "Dona: presó, repressió i exili", Vicent Almela i Sònia Calvó van tenir l'oportunitat de conversar amb l'advocada i represaliada política basca sobre el sistema penitenciari espanyol. Amb fotos de Víctor Serri.

IMPRESSIONS

16-18

Camí cap al coneixement lliure

Igor Ariz Extreme opina sobre l'accés a les publicacions acadèmiques. Il·lustració de Clara Iris Ramos.

El futur dels menors no acompanyats

Un article de Laura Yuste, Núria Vidal i Roser Blanco il·lustrat per Baruc López.

CRUÏLLA

19-21

Vestir-se a consciència

Enmig del consum exacerbada de roba i calçat, coneixem tres projectes empresarials del sector tèxtil que ens presenten les novetats més respectuoses amb el medi ambient i les condicions laborals. Un reportatge de Marta Molas.

RODA EL MÓN

22-26

El tercer rescat grec

Helena Vázquez retrata les conseqüències dels pactes entre el govern hel·lè i la triòica.

Trípoli, un càrtel mafiós

Marc Español ens transporta a la lluita de poder entre les milícies líbies.

La necropolítica hondurenya

L'anàlisi d'Àlex Guillamón.

EXPRESSIONS

27-31

Art per despatriarcalitzar i sanar

Projectes artístics de transformació contra les violències patriarcals a l'Amèrica Central i del Sud. Un article de Sagar Malé.

Un dia a la platja

El relat literari d'Uriol Gilibets.

Ressenyes culturals

Hereditary, *Nyandú* i *Permagel*.

INDIRECTA

32

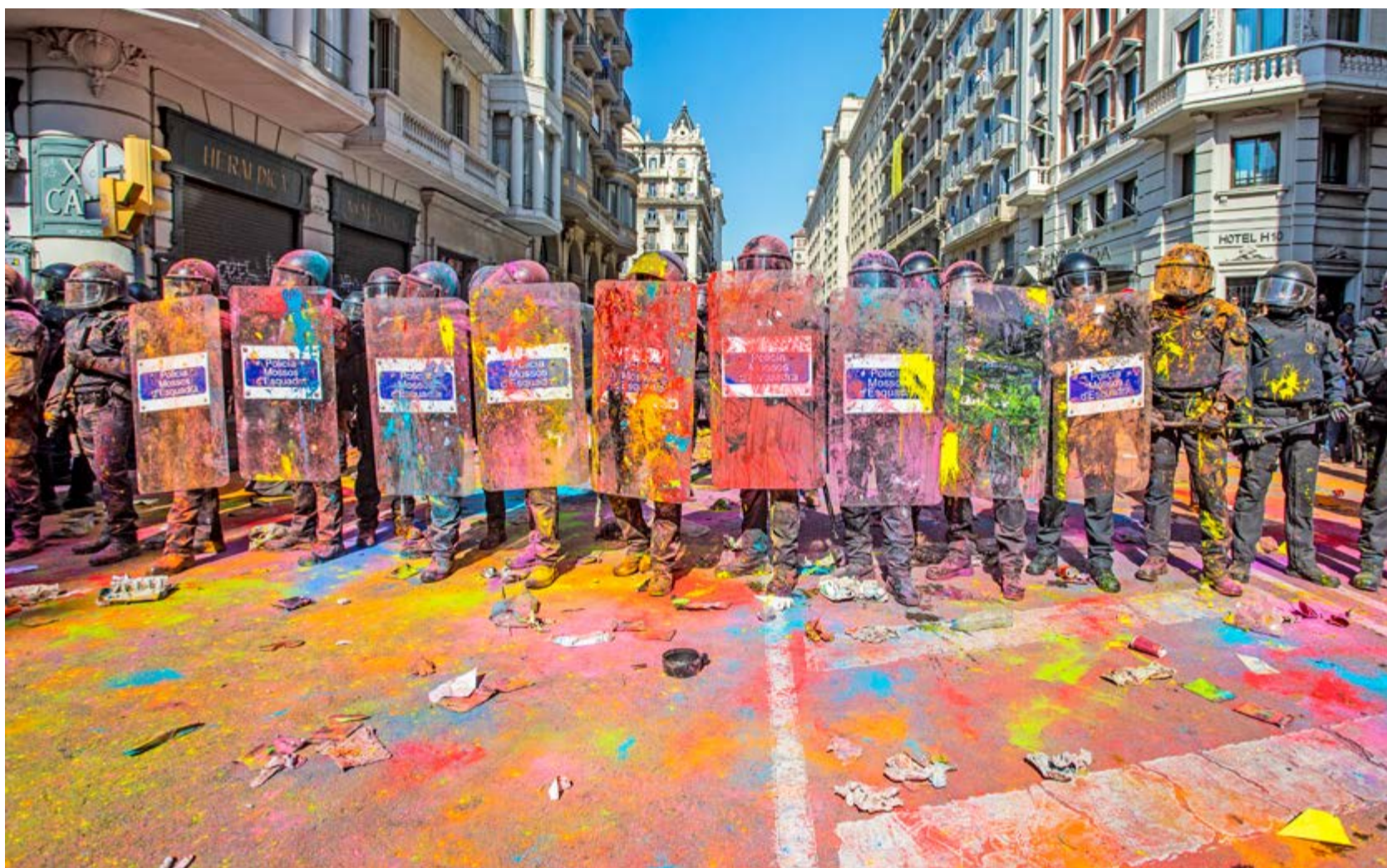

Entrevista a Ricard Riol

Mariana Cantero conversa amb el president de l'Associació per a la Promoció del Transport Públic sobre mobilitat. El cotxe és un dret universal? Riol planteja alternatives a l'automòbil des d'una visió d'usuàries. Foto de Víctor Serri.

Més que mil paraules

VICTOR SERRI | El 29 de setembre, l'organització juvenil Arran va convocar un Holi Festival a la Via Laietana de Barcelona, en resposta a l'homenatge que el sindicat policial Jusapol pretenia fer als agents que van intervenir durant el referèndum de l'1 d'octubre de 2017. Els Mossos van respondre amb càrregues a cops de porra. Entre les persones ferides s'hi compta l'autor de la foto.

Comunitat Directacoop

Joan Negrescolor rep el premi Junceda

Redacció Directa | @La_Directa

Des de 2003, l'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya (APIC) celebra anualment els Premis Junceda amb l'objectiu de premiar i donar a conèixer la disciplina de la il·lustració en tots els seus àmbits d'aplicació: Llibre d'adult ficció, Llibre infantil ficció, Llibre no-ficció adult i infantil, Còmic, Coberta de llibre, Científic, Premsa i revistes, Edició, Publicitat, Animació, Premis futurs creadors (PFC) i Junceda internacional.

En l'edició d'enguany, Joan Negrescolor -un dels portadistes de la DIRECTA- ha estat guanyador de dues de les categories. En la categoria d'il·lustració de Premsa, per les col·laboracions al llarg del 2017-2018 amb la nostra publicació quinzenal. El jurat ha valorat quatre il·lustracions de portada: "El cop d'estat empresarial a Catalunya", "Midcat: un gasoducte contra natura", "Atracar a mar obert" i "Inversions que fan fora el veïnat". En la categoria de Llibre infantil ficció, per "A Cidade dos Animais" (Orfeu Negro, 2017, Portugal).

En l'edició d'enguany, també s'ha creat el Premi Gran Junceda, que té dotació

econòmica (per primer cop) i que s'atorga a una de totes les premiades en les diferents categories. El Gran Junceda també ha estat per a Joan Negrescolor. Un altre dels il·lustradors de la DIRECTA, Pepe Serra, ha quedat finalista per les seves obres a la *Revista Vèrtex*.

No hi ha cap altre guardó a Catalunya, ni a l'Estat espanyol, que atorgui uns premis d'aquestes característiques, que cobreixen totes les àrees de la il·lustració. Aquests premis són un reconeixement a la tasca de les professionals relacionades amb el món de la il·lustració des de les companyes d'ofici.

Són guardons de prestigi entre les professionals de la il·lustració, però no han aconseguit tenir gaire transcendència en altres àmbits, tot i que en els últims anys s'ha fet un esforç perquè es reconeixin i es coneguin més enllà de l'àmbit professional, implicant institucions, editorials i persones del sector cultural.

El nom Junceda ret homenatge a Joan García Junceda i Supervia (1881-1948), un il·lustrador autodidacte català, considerat el més rellevant de la primera meitat del segle XX.

L'espina

Felip VI i la reina Letícia reben el príncep Mohamed bin Salman el 12 d'abril de 2018 al palau de la Zarzuela

“Una monarquia absoluta basada en les regles que governen una societat islàmica en la seva interpretació més estricta. Declara que només l'Alcorà és la seva Constitució, no té parlament pròpiament dit i els partits polítics estan prohibits. El poder executiu resideix en el rei, que és qui nomena i dirigeix el consell de ministres”. Aquesta és la descripció oficial que fa el Ministeri espanyol d'Afers Exteriors del regne de l'Aràbia Saudita. Però malgrat el que podria donar a entendre, les relacions bilaterals entre els dos estats han estat fructíferes tant en l'àmbit geopolític com, sobretot, en el comercial.

L'Aràbia Saudita manté viva la concepció feudal de l'administració pública, on el llinatge reial (la casa dels Saïd, que fins i tot dona nom al país) controla desacomplexadament tots els poders públics. El rei és alhora cap de govern i s'autoproclama líder espiritual (custodi de les dues sagrades mesquites, títol recuperat el 1986). També capitaneja el sector privat, ja que les principals empreses i fons d'inversió estan sota control del clan monàrquic.

La corona espanyola ha estat decisiva en totes les relacions comercials i d'inversions establertes amb el regne àrab. La casa dels Saïd, fidel a les velles lleis, prefereix tractar tots els assumptes de rei a rei, prescindint de les convencions diplomàtiques dels estats contemporanis. I la casa borbònica ha seguit aquesta premissa al peu de la lletra, ja que durant els gairebé 39 anys de regnat de Joan Carles I i els quasi cinc de Felip VI el ritme de visites oficials dels cap de l'estat a la capital àrab ha estat clarament superior al de qualsevol altre estat. A això cal sumar-hi nombroses visites privades, sense agenda pú-

blica ni fotos, així com nombrosos contactes indirectes entre persones de confiança mútua.

En tots els viatges oficials, la monarquia espanyola ha anat acompanyada d'una veritable cort formada per l'elit de les grans empreses que marquen el ritme de l'Ibex-35, atretes per l'imant de la capacitat inversora d'una de les economies més riques del món, gràcies al monocultiu petroler. En la delegació de la darrera visita de Felip VI, el gener de 2017, hi figuraven 22 alts representants de hòldings empresarials com les constructors OHL, Sacyr, Acciona, la productora d'armament Navantia i altres grups industrials com Técnicas Reunidas i Talgo. Tots tenen interessos cabdals per al seu compte de resultats al regne àrab. “Felipe, qui vol la pau no trafica amb armes”, es llegia en un cartell que sostenia David Minoves, president del CIEMEN, a dos metres de Felip VI durant la manifestació posterior als atemptats de les Rambles i Cambrils. I des d'aleshores no han parat de créixer les crítiques pels vincles monàrquics amb negocis de la guerra.

El iot 'Fortuna', un regal del rei Fahd

La relació del rei Joan Carles I amb els diversos reis saudites ha estat sòlida, particularment amb Fahd (rei entre 1985 i 2005), qui quan era príncep va regalar al cap de l'Estat espanyol el iot *Fortuna*, usat en exclusiva per la família borbònica entre els anys 1979 i 1999. De fet, les bones relacions es remunten a l'etapa prèvia al seu regnat, quan ja havia estat successor com a cap de l'estat pel dictador Franco. El 1973, en plena crisi energètica, el príncep Joan Carles va negociar amb el llavors hereu

ELS NEGOCIS CORONATS ENTRE ELS BORBONS I ELS SAÛD

El lligam de més de 40 anys entre ambdues cases reials ha facilitat les relacions comercials entre l'Estat espanyol i l'Aràbia Saudita, amb contractes milionaris que beneficien empreses espanyoles d'armament i construcció

Eloi Latorre | @Homestatic
Maties Lorente | @mtsloriente

Les bones relacions es remunten a l'etapa prèvia al regnat de Joan Carles I, quan ja era successor de Franco

El principi d'inviolabilitat ha fet impossible resseguir judicialment les activitats del rei emèrit

saudita Fahd que es mantingués el subministrament de petroli del subsòl àrab a l'Estat espanyol.

Diverses biografies del rei emèrit publicades durant els darrers anys donen per fet que l'aleshores aspirant al tron es va endur una comissió per aquests serveis; com *Juan Carlos I, biografía sin silencios*, de Rebeca Quintans (Akal, 2015). Segons aquesta especialista en la figura del Borbó, més endavant "el govern de [Adolfo] Suárez va adoptar un acord per tal que un percentatge petit de les transaccions petrolíferes entre Espanya amb altres monarquies es desviés al patrimoni privat dels Borbons".

El principi d'inviolabilitat recollit en la legislació espanyola ha fet impossible resseguir judicialment qual-sevol d'aquestes activitats, però el rumor que l'excap de l'Estat espanyol ha actuat com a aconseguidor entre l'empresariat espanyol i la monarquia saudita i n'ha tret benefici privat l'ha perseguit de sempre.

Una altra biografia, en aquest cas de l'expresident espanyol Adolfo Suárez, *Una tragedia griega* (La Esfera de los Libros, 2005), de José García Abad, explica que el 1977 l'aleshores novell rei va escriure a tots els monarques del golf Pèrsic (inclòs el xa de l'Iran, que estava a punt de ser derrocat per una revolució islàmica, carta que encara es conserva) demanant-los diners pel concepte eteri de "consolidar la monarquia a Espanya". Atenent aquesta petició, va aflorar un préstec de 100 milions de pessetes de la casa reial de Riad, la devolució del qual no s'ha acreditat mai, i que, segons García Abad, va servir per finançar la posada en marxa de la Unió de Centre Democràtic (el moviment polític entorn de Suárez) i, en la seva majoria, a engruixir les arques

personals del cap de l'Estat espanyol. Com s'explica en aquest llibre, el crèdit s'hauria recollit en un viatge de Suárez a la capital àrab acompanyat no del rei, sinó del seu administrador privat, l'aristòcrata Manuel Prado y Colón de Carbajal.

Prado y Colón de Carbajal ha estat un engranatge més d'un seguit de personatges de perfil més aviat inquietant que sempre s'han mogut al voltant de les relacions entre ambdues cases reials, entre els quals caldria esmentar alguns reconeguts intermediaris en la venda d'armes, com el saudita Adnan Khassoghi o el libanès nacionalitzat espanyol Abdul Rahman El Assir. A tots dos, personatges habituals durant força anys entre el panorama de la jet-set a la Costa del Sol andalusa, se'ls considera clau per a l'aterratge del clan reial saudita a Marbella. Des dels anys vuitanta es va convertir en el seu lloc d'estiueig habitual, i es van fer construir una luxosa mansió, per la qual l'Ajuntament va crear una qualificació urbanística *ad hoc*, la de Palau Reial. La rodalia d'aquest Palau Mar-Mar, construït com una rèplica de la Casa Blanca de Washington, eren objecte cada estiu de llargues cues de residents de la localitat que buscaven feina temporal a l'ombra d'un seguici reial que, en els bons temps, va arribar a arrossegar 400 persones. L'actual rei, Salman, ha canviat Marbella per Tànger en les seves preferències de vacances, però encara és habitual veure iots de membres del clan Saïd fondejats a Puerto Banús.

La darrera baula de personatges que sempre s'han mogut a l'ombra de les relacions entre les cases reials àrab i espanyola és la princesa alemanya Corinna »

Model de corbeta que l'empresa Navantia ha venut al règim saudita

» zu Sayn-Wittgenstein, que va tenir una relació amb el rei Joan Carles (descrita amb un ventall de qualificatius que van des d'“amiga íntima” fins a “suposada amant”) aproximadament entre els anys 2004 i 2011, quan l'opinió pública la va conèixer arran de l'accident del llavors cap de l'estat mentre caçava elefants amb ella a Botswana. Plebea reconvertida en aristòcrata per via d'un matrimoni precedent, Corinna es dedicava oficialment a “posar en contacte governs, institucions i altes personalitats per crear aliances estratègiques”, és a dir, a fer d'intermediària en negocis al més alt nivell, amb interessos molt particulars al golf Pèrsic: la seva societat, Apollonia Associates, tenia oficina permanent a Abu Dhabi. Corinna va formar part del seguici del rei en més d'un viatge al regne d'Aràbia i, en almenys una ocasió, va arribar a reunir-se amb persones vinculades a la corona saudita en la qual actuava com a “representant” del rei espanyol. Ho va fer el 2007, en una trobada en la qual també va participar l'aleshores ambaixador de l'Estat espanyol a Riad, Juan Manuel Alabart. Tot i que sempre s'ha negat per part del Ministeri espanyol d'Afers Exteriors, el diari oficial *Al Riyad* deixa constància -amb fotografia inclosa- de l'encontre entre l'alemanya i el príncep Al-Waleed bin Talal, en el qual, segons la informació publicada, es va parlar del Fons d'Inversió Hispanosaudita d'Infraestructures i Energia, un projecte en el qual van invertir una vintena de grans companyies espanyoles i se'n va anar en orris poc després. Alabart, per cert, actualment és vicepresident de Técnicas Reunidas, companyia que cotitza a l'Ibex-35 i que té contractes de manteniment a les quatre principals refineries de petroli de l'Aràbia Saudita.

El passat mes de juliol diversos mitjans van difondre una conversa entre la princesa Corinna i l'excomissari policial Manuel Villarejo, en la qual confessava que havia estat utilitzada com a testaferra del rei i relatava les pressions de l'entorn de Joan Carles perquè retornés les propietats i els fons que el monarca havia posat al seu nom. En la conversa, l'aristòcrata deixava anar que el rei emèrit va cobrar part de les comissions lliurades a persones intermediàries per la negociació de la línia de tren d'alta velocitat de Medina a la Meca, concedida a un trust de constructores espanyoles l'any 2012. Novament, en tractar-se d'activitats exercides durant el seu regnat, la justícia no investigará el contingut de la conversa de Corinna, ja que el cas va ser arxivat per l'Audiència Nacional espanyola a principis de setembre a petició de la mateixa fiscalia.

El cas de Corinna va fer aflorar un altre personatge clau en tots els contactes saudites del rei emèrit espanyol. Es tracta de Mohamed Eyad Kayali, sirí d'origen amb passaport de l'Estat espanyol, resident a la urbanització la Moraleja (Madrid) des dels anys seixanta. Formalment dedicat a l'explotació immobiliària i a la decoració d'interiors d'alt nivell, es calcula que controla més de 150 propietats, entre mansions

i hotels, principalment al voltant de Madrid i la Costa del Sol. Les seves bones relacions amb la casa reial dels Saüd es remunten a fa més de cinquanta anys, quan va entrar-hi a fer de traductor de castellà. Amb el temps, va accedir al cercle del príncep Salman bin Abdulaziz, durant molts anys ministre de Defensa saudita i rei des de 2015, de qui ha administrat les propietats que té a l'Estat espanyol. També ha estat apoderat de diversos fons d'inversió domiciliats a Luxemburg, on diversos membres del clan Saüd han arribat a col·locar un capital social superior al milió d'euros. El nom de Kayali també va aflorar quan es van filtrar els famosos papers de Panamá, en els quals apareixia com a administrador de dues societats deslocalitzades domiciliades a aquest país centreamericà i les illes Verges. Des d'una d'elles, Almack Properties SA, controlava l'accionariat d'una empresa amb seu a Sud-àfrica dedicada a organitzar safaris de luxe, Manupont 124 PTY. Justament és des d'aquesta societat des de la que va invitar diversos cops el rei Joan Carles a caçar elefants en terres africanes; entre elles la de l'episodi de Botswana que es va produir, casualment, just després d'un viatge de l'aleshores rei a Riad que es considera clau per la consecució del contracte de l'AVE al hòlding espanyol.

Contractes explosius

Però el cas Corinna no és l'únic que durant els darrers mesos ha posat damunt la taula els efectes de les relacions entre ambdues monarquies. A mitjans del passat setembre, l'executiu de Pedro Sánchez aturava provisionalment l'enviament de 400 bombes anomenades de “precisió” a l'Aràbia Saudita davant la possibilitat que fossin emprades en la guerra del Iemen, on la monarquia del golf Pèrsic lidera una coalició internacional en contra de la rebel·lió houthi. La decisió del govern espanyol, però, no es va mantenir gaire temps. El règim saudita responia anunciant la cancel·lació del contracte per valor de 2.000 milions d'euros amb la naviliera de propietat estatal Navantia per la construcció de cinc corbetes d'ús militar, un contracte que havia signat personalment el príncep Mohamed bin Salman en el seu últim viatge a l'Estat espanyol el mes de juliol passat. A Cadis, on s'havien de produir els vaixells, la resposta va ser immediata: la plantilla de l'empresa sortia al carrer per protestar contra la decisió del govern espanyol, ja que el contracte per les cinc embarcacions assegura 6.000 llocs de treball anuals fins al 2022 -data final d'entrega-, segons l'empresa. Fins i tot l'alcalde de la ciutat, José María González, *Kichi* (Podemos), es posicionava a favor del contracte amb l'Aràbia Saudita, al·legant que “si no ho fem nosaltres, ho faran altres”. Finalment, Josep Borrell, ministre d'Exteriors del govern espanyol, confirmava la venda el passat 13 de setembre. En la seva compareixença va defensar que es tracta de bombes de gran precisió, que “no produeixen efectes col·laterals” i que el seu rang d'error és de menys d'un metre.

Corinna va formar part del seguici del rei a l'Aràbia i, en almenys una ocasió, va ser el seu “representant”

Els Saüd van amenaçar Pedro Sánchez amb tombar el contracte de 2.000 milions amb Navantia

La guerra al Iemen, on el règim de Riad s'ha convertit en un dels actors principals, s'ha convertit en una de les més importants catàstrofes humanitàries del món actual: des del març de 2015 fins a l'agost de 2018, ha causat la mort d'almenys 6.660 civils i més de 10.563 persones hi han resultat ferides, “encara que les xifres són probablement més altes”, segons la informació de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans. Tot i això, el flux armamentístic Estat espanyol - Aràbia Saudita no ha cessat: com explica l'informe *Exportacions espanyoles d'armament 2017*, elaborat per Tica Font i Eduardo Melero -del Centre Delàs d'Estudis per la Pau- amb les dades de la Subdirecció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i Doble Ús, des del començament del conflicte al Iemen, el valor de les exportacions supera els 930 milions d'euros. Coincidint amb l'inici de la guerra, el 2015 les exportacions de material de defensa espanyoles arribaven al màxim de 546 milions d'euros, que tot i baixar l'any 2016 als 116, se situaven el 2017 en 270 milions. Dades de l'Stockholm Peace Research Institute (SIPRI) situen l'Estat espanyol com el quart país que més armes ven al país àrab, només per darrere dels Estats Units, el Regne Unit i l'Estat francès. “Aquestes exportacions haurien de ser considerades il·legals si atenem

Corinna zu Sayn-Wittgenstein

(Frankfurt, 1964). Suposada amant de Joan Carles I entre els anys 2004 i 2012, quan fou descoberta amb el monarca de safari a l'Àfrica. Dedicada a organitzar caceres per a vips i a establir contactes financers al més alt nivell a través de l'agència Apollonia Associates, que tenia despatx a Abu Dhabi. Almenys una ocasió, es va presentar davant de les autoritats saudites com a "representant" del rei Joan Carles, en companyia de l'ambaixador espanyol. En una gravació que es va fer pública el juliol passat, afirma que l'ex-cap de l'Estat espanyol va cobrar comissions per l'adjudicació de les obres del tren d'alta velocitat entre Medina i la Meca.

Adnan Khashoggi

(La Meca, 1935 - Londres, 2017). Saudita d'ètnia turca, fill d'un metge de cambra del rei Abdul Aziz. Considerat la persona més rica del món als anys vuitanta, amb un patrimoni atesorat fonamentalment intermediant en la compravenda d'armes, sobretot a estats africans i de l'Orient Mitjà. Arrestat el 1988 a Suïssa per col·laborar amb el desviament de fons del dictador filipí Ferdinand Marcos. Habitual de la jet-set de Marbella durant alguns anys. La seva última esposa, la iraniana Shahpari Zanganeh, va cobrar 134 milions d'euros per la seva tasca d'intermediació en l'adjudicació de la línia ferroviària Medina - la Meca a un grup empresarial espanyol.

Manuel Prado y Colón de Carvajal

(Quito, 1931 - Sevilla, 2009). Administrador del patrimoni privat del rei Joan Carles I durant vint anys. Condemnat diversos cops per cobraments de comissions il·legals per la venda del Grup Torres a través de l'empresari Javier de la Rosa; per una d'elles va arribar a ingressar a presó. Segons el llibre *Adolfo Suárez, una tragedia griega*, Prado i el llavors president del govern van negociar personalment a Riad un préstec de 100 milions de dòlars que el rei havia demanat a la monarquia saudita. Un fill seu, Borja Prado, actual president d'Endesa, va treballar per a la companyia Triad International, del milionari saudita Adnan Khashoggi.

Ghaith Pharaon

(Riad, 1940 - Beirut, 2017). Fill, com Khashoggi, d'un metge reial saudita. Perseguit per l'FBI durant anys com a responsable de la fallida del Banc Financer i de Comerç Internacional (BCCI). Amb tot, va seguir proveint combustible per a les bases de l'exèrcit dels EUA. Vinculat a la venda d'armament durant anys, sobretot a Sud-amèrica. Als anys 80 Pharaon va perdre el rol com a intermediari preferent de la monarquia saudita en els negocis amb l'Estat espanyol en favor del rei Joan Carles. Fa uns mesos, un fill seu, Laith Pharaon, va comprar la mansió de Pedralbes de Cristina de Borbó i Iñaki Urdangarín.

Mohamed Eyad Kayali

(Beirut, 1980). D'origen sirian amb pasaport saudita i espanyol. Empleat de l'ambaixada àrab a Madrid des dels anys seixanta. Ben relacionat amb l'actual rei Salman, des que era ministre de Defensa. Apoderat de societats on la família Saüd tenia part del seu patrimoni, a Luxemburg. Company de caça del rei Joan Carles, sovint en safaris costejats pel mateix Kayali, com el de Botsvana, l'any 2012, en el qual el rei fou enxampat amb la seva suposada amant, Corinna. Les seves activitats en el camp cinègic estan administrades a través d'una societat opaca a les illes Verges, que apareix als papers de Panamà.

Abdul Rahman El Assir

(Beirut, 1950). Libanès nacionalitzat espanyol. Durant anys casat amb una germana de Khashoggi i responsable dels negocis del saudita a l'Estat espanyol, des de les companyies Triad España SA i Alkantara SA. Va participar en lucratives transaccions d'armament marca Espanya, principalment al Marroc. A partir del seu divorci el 1989 es reorienta al sector immobiliari. Ha mantingut una relació estreta amb el rei Joan Carles, per a qui ha organitzat munteries de caça. Des de fa alguns anys viu *refugiat* a Gstaad (Suïssa). A l'Estat espanyol se li reclamen sis anys de presó i 44 milions de multa per delictes fiscals.

a la mateixa legislació espanyola i europea sobre comerç d'armes, a causa de la situació d'inestabilitat existent a la regió de Pròxim Orient, i en concret per la influència regional de països com l'Aràbia Saudita, Oman, Bahrain o els Emirats Àrabs Units -en tant que donen suport a una part del conflicte a Síria- i altres països com Líbia o Egipte -en tant que formen part de la coalició que actua militarment sobre el Iemen", conclouen les investigadores del Centre Delàs.

Actualment, l'Estat espanyol compta amb tres mecanismes que regulen el comerç d'armes, especialment en els casos en els quals estan destinades a conflictes que puguin posar en perill els drets hu-

mans. En l'àmbit estatal, la Llei 53/2007; com a estat membre de la Unió Europea, la Posició Comuna 2008/944/PESC, i a escala global, el Tractat sobre el Comerç d'Armes aprovat l'any 2014 per l'ONU. Però la legislació no dona els resultats previstos, almenys sota el parer de col·lectius i entitats de defensa dels drets humans. "Les exportacions que s'estan fent a l'Aràbia Saudita, com a altres països, demostren la insuficiència dels avenços en aquesta última dècada i exposen amb claredat les carències del sistema de control de les exportacions espanyol", diu l'informe *Armes sense control*, publicat l'any 2017 per Amnistia Internacional, FundiPau, Greenpeace i Oxfam

Intermón. "El govern no pot garantir, amb el sistema actual de control, que les armes exportades a l'Aràbia Saudita no s'estiguin fent servir per cometre atrocitats", conclou l'informe.

Més enllà de les bombes

Però les relacions empresarials entre l'Estat espanyol i l'Aràbia Saudita no estan construïdes únicament a través de les armes, sinó que estan fonamentades en altres sectors, com el de les infraestructures, l'aigua i el petroli. Aquest últim és el principal producte que l'Estat espanyol importa del règim saudita: l'any 2017 l'Aràbia Saudita era el tercer subministrador de cru »

» a l'Estat espanyol, amb un 9,7% de les importacions, segons dades de la Corporació de Reserves Estratègiques de Productes Petrolers.

L'aigua també és un dels sectors estratègics per la monarquia àrab. En un país predominantment desèrtic, els recursos hídrics són escassos i, des de fa uns anys, pràcticament limitats als processos de dessalinització. És per això que dins del programa saudita Vision 2030 -que busca reduir la dependència del petroli, diversificar l'economia i desenvolupar el sector públic- hi ha partides destinades a la inversió en la tecnologia per a la potabilització de l'aigua. La primera empresa espanyola a aconseguir un contracte d'aquest tipus ha estat Acciona Agua. El passat mes de juliol feia pública l'adjudicació de la construcció d'una dessalinitzadora situada a 400 quilòmetres de Riad, un projecte valorat en més de 200 milions d'euros. Altres grans companyies, com ACS, FCC, GS Inima, Sacyr, Técnicas Reunidas i Tyspa, estan apostant per projectes semblants, que poden arribar a suposar fins a 800 milions d'euros provinents del fons Vision 2030.

Segons la base de dades de l'Institut Espanyol de Comerç Exterior (ICEX), actualment són 36 les empreses espanyoles que tenen seu social al país saudita. Els sectors són diversos: tèxtil (Inditex, Adolfo Domínguez), joieria (Tous), tecnologia (Applus), defensa (Indra)... Però sens dubte destaquen les empreses dedicades a la construcció i l'enginyeria.

Inversions a tota màquina

“Si bé la competència de les empreses internacionals és molt forta, les oportunitats de negoci per a les empreses espanyoles a la regió són nombroses, amb volums d'inversió molt alts, especialment en projectes d'infraestructures de transport”. Així qualificava les oportunitats de negoci a l'Aràbia Saudita el Pla d'internacionalització del transport i les infraestructures 2018-2020 del Ministeri espanyol de Foment. No és gens estrany. En els últims anys, empreses espanyoles han liderat dos dels projectes més voluminosos en l'àmbit del transport: la línia d'alta velocitat Haramain, entre les ciutats de la Meca i Medina, i la construcció del metro de la capital saudita, Riad. Ambdós projectes sumen una inversió de més de 13.000 milions d'euros.

La línia ferroviària que uneix les ciutats santes per l'islam de Medina i la Meca va ser inaugurada el passat 25 de setembre per l'actual rei saudita Salman bin Abdelaziz. La que durant anys va ser la imatge d'èxit de l'anomenada *marca Espanya* va ser inaugurada sense estar completada al 100% -es preveu que ho estigui el setembre de 2019- i després d'un any i mig de retard respecte del projecte inicial.

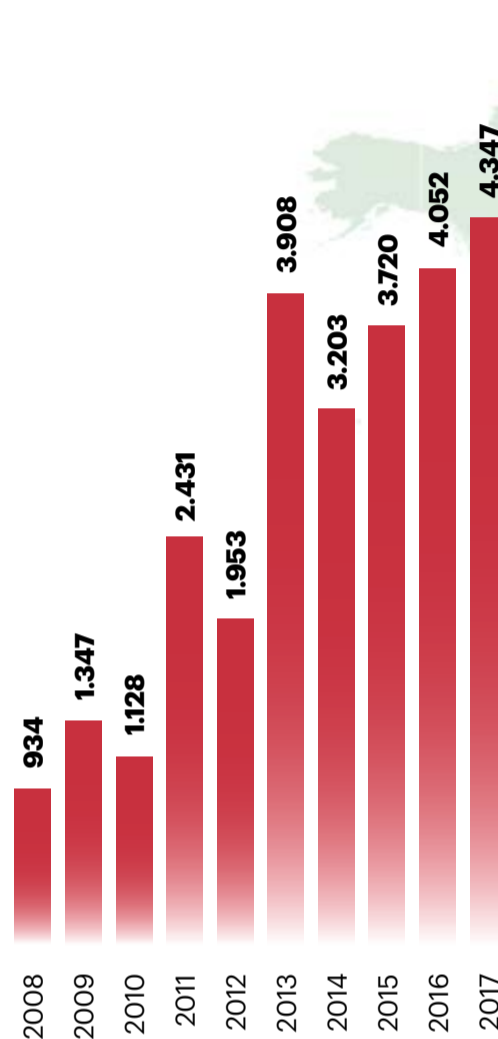
El conglomerat hispanosaudita Al Shoula va guanyar el concurs l'any 2012. Participat en un 88% per empreses espanyoles a través del Consorci Español Alta Velocidad Meca Medina, Al Shoula va superar les ofertes de consorcis francesos, alemanys, japonesos i xinesos. El projecte constava de dues etapes: d'una banda, la construcció de la superestructura de la línia (de 453 quilòmetres), la posada en servei i el subministrament de material rodant; d'altra banda, l'operació del ferrocarril i el manteniment de la línia i els trens durant dotze anys, ampliables a set més.

El Consorci Español Alta Velocidad Meca Medina està liderat per dues empreses públiques: Renfe i Adif, que controlen el 48,4% de l'accionariat. En el projecte van acompanyades per destacades companyies privades espanyoles, com Indra, OHL, Talgo o Inabensa (filial d'Abengoa). També formen part del consorci les companyies Cobra, Consultrans, Copasa, Dimetric, Imathia i Ineco.

Un dels principals problemes que ha sorgit des de l'inici del projecte ha estat la davallada en les previsions comercials. En un primer moment, s'estimava una afluència anual de 60 milions de passatgers, una xifra que s'ha vist rebaixada fins als 20 milions. Aquest fet pot afectar negativament els interessos del consorci, ja que serà l'operador del servei els pròxims dotze anys.

EXPORTACIÓ DE MATERIAL DE DEFENSA DE L'ESTAT ESPANYOL 2008-2017

En milions d'euros

Especialment per a Renfe, ja que els seus ingressos depenen directament de la venda de bitllets.

L'altre gran projecte de transport adjudicat a una empresa espanyola a l'Aràbia Saudita és la construcció de les línies 4, 5 i 6 del metro de Riad. En total, 6.300 milions d'euros de contracte per al consorci FAST, liderat per la constructora FCC, de la qual avui és accionista majoritari el magnat mexicà Carlos Slim. Adjudicada l'any 2013, suposava uns ingressos de 1.700 milions d'euros per la companyia, segons va explicar en el seu moment el president d'FCC Construcción, Fernando Moreno García. Moreno va arribar a l'empresa després de la marxa forçada de José Mayor Oreja, germà del prohom del Partit Popular Jaime Mayor Oreja. L'empresari es va veure obligat a deixar el càrrec després que el seu nom aparegués als papers de Bárcenas per dos pagaments per valor de 165.000 euros l'any 2008. José Mayor Oreja va negar-ho davant el jutge de l'Audiència Nacional espanyola Pablo Ruz, però va reconèixer donatius de 60.000 euros al partit a través de dos filials d'FCC.

En el consorci liderat per FCC també hi participen les empreses Strukton (Països Baixos), Setec (Itàlia), Samsung C&T (Corea), Freyssinet (Aràbia Saudita), Atkins (Canadà), Alstom (Estat francès) i Tyspa (Estat espanyol). Precisament, aquesta última està presidida per Carlos del Alamo Jiménez, qui va ser conseller de Medi Ambient a la Xunta de Galícia amb el Partit Popular entre els anys 1997 i 2003 i que va ser una de les víctimes polítiques de la crisi del petrolier *Prestige*, enfonsat davant la costa gallega l'any 2002. ●

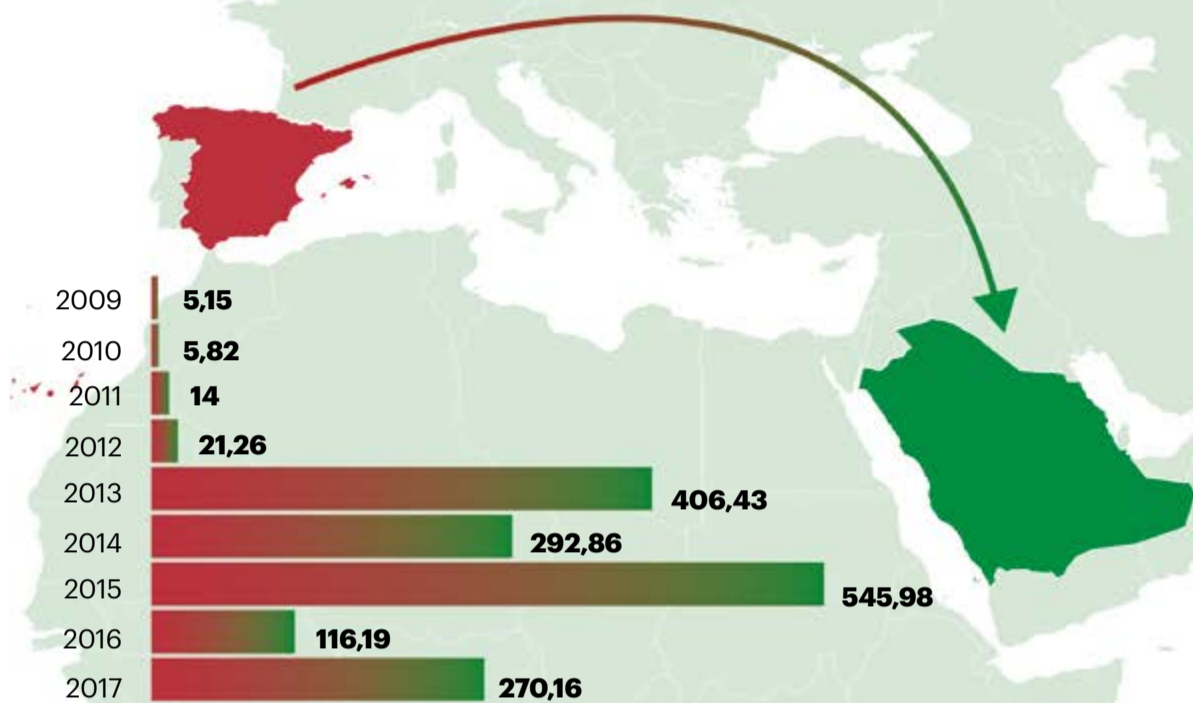
Acciona Agua ha rebut l'adjudicació de la construcció d'una dessalinitzadora situada a 400 quilòmetres de Riad

L'alta velocitat Meca-Medina i les línies 4, 5 i 6 del metro de Riad han quedat en mans d'empreses espanyoles

EXPORTACIÓ DE MATERIAL DE DEFENSA A L'ARÀBIA SAUDITA 2008-2017

En milions d'euros

FONTS: Subdirecció General de Comerç Exterior de Material de Defensa i Doble Ús Informe *Exportacions espanyoles d'armament 2017* (Centre Delàs) Informe *Armes sense control. Un obscur negoci marca Espanya*

/ PAU FABREGAT

LLICÈNCIES D'EXPORTACIÓ EN L'ÀMBIT MILITAR (2016)

3.124
licències autoritzades

18
licències denegades

Exportació d'armes sota secret

Les entitats de defensa dels drets humans denuncien la poca transparència existent quan es tracta de les exportacions d'armes, i assenyalen la llei de secrets oficials com la responsable. Una llei que, tot i estar tramitant-se la seva reforma al Congrés dels Diputats, data de l'any 1968. "La llei de secrets oficials ha estat utilitzada sistemàticament per classificar informació relativa al comerç d'armes a través del Consell de Ministres", expliquen les responsables d'Armes sense control, i emfasitzen en el fet que des de l'any 1987 estan "classificades com a secretes les actes de la Junta Interministerial Reguladora

del Comerç Exterior de Material de Defensa i Doble Ús (JIMDDU)". Quan una empresa vol exportar armament a l'exterior, ha de sol·licitar autorització al govern espanyol, que decideix l'aprovació o la denegació a través del JIMDDU. Aquest organisme, compost per representants de ministeris com el de l'Interior, Defensa o Assumptes Exteriors, elabora els informes en les reunions que manté mensualment. Les entitats també alerten que quasi totes les sol·licituds s'aproven: de les 3.142 demandes que es van presentar el 2016, només 18 es van denegar, xifra que suposa un 0,6% del total. A aquesta falta de transparència pel que fa a l'exportació d'armes,

s'afegeix, en el cas de l'Aràbia Saudita, l'acord bilateral "sobre protecció mútua d'informació classificada en l'àmbit de la defensa", publicat al BOE el 6 de setembre de 2017, mitjançant el qual ambdós països "garanteixen la protecció d'informació classificada que s'intercanvien en el curs de la cooperació en l'àmbit de la defensa, així com entre els seus contractistes autoritzats". El document, que va ser ratificat al Congrés espanyol amb els vots a favor del PP, el PSOE i Ciutadans, és una mostra més de la bona relació entre els dos estats pel que fa a l'intercanvi armamentístic.

EL 'XÈRIF' DEL GOLF PÈRSIC

La cursa per l'hegemonia de l'Aràbia Saudita a l'Orient Mitjà desencadena guerres militars i comercials, crisis humanitàries i una caïnta lluita pel poder hereditari al si de la família dels Saïd

Marc Almodóvar | @almotuit

“Això són quatre molles per tu”, bromejava Trump davant la premsa, amb un plafó als braços i sota el riure còmplice de Mohamed bin Salman. Ho feia mentre explicava la venda d'armament al príncep hereu saudita per valor de 12.500 milions de dòlars. De fet, segurament siguin quatre molles: l'any passat l'Aràbia Saudita es va comprometre amb Riad a fer una compra urgent per valor de 110.000 milions i a arribar als 350.000 milions de dòlars en els propers deu anys. El contracte està considerat el més important de la història dels Estats Units. L'Aràbia Saudita confirmava, d'aquesta manera, la seva destacada posició com a principal comprador d'armament dels Estats Units i seguia competint per mantenir-se, un any més, al cim del mercat armamentístic mundial.

En la darrera dècada, el règim saudita ha engegat una escalada armamentística que l'ha portat fins a aquest cim. Entre 2011 i 2015 va augmentar les seves importacions un 275% respecte al quinquenni anterior i ha passat de representar el 3% del mercat global a ser el 10%. Les seves compres representen el 49% de les exportacions armamentístiques britàniques i el 18% de les dels Estats Units. Què els ha portat a aquesta escalada ho expliquen els esdeveniments polítics dels darrers temps, tant externs com interns.

L'esclat de les insurreccions populars contra les dictadures àrabs el 2011 va posar Riad contra les cordes. Garants de l'*statu quo* previ als alçaments van veure seriosament amenaçada la seva supremacia regional, forjada després de dècades d'aliances amb les dictadures establertes a la majoria de països de la zona. A més, per contra, el veí Qatar va començar a expandir la seva influència a la regió a través del patronatge dels Germans Musulmans. Així, les revoltes populars van esdevenir el tauler de joc d'una guerra freda soterrada per la influència regional. De fet, no només l'Aràbia Saudita va augmentar la seva inversió en armament. Mentre la monarquia saudita gairebé triplicava les importacions, Qatar també experimentava un creixement sense aturador d'un 166%.

La guerra amb Qatar, però, ha estat principalment diplomàtica. El 2014, amb la col·laboració dels Emirats Àrabs i Bahrain, retiraven els seus cossos consulars de Doha, i l'estiu de 2017, en una escalada exponencial, els mateixos països -juntament amb Egipte- tallaven relacions comercials, bloquejaven comercialment Qatar, tancaven fronteres i n'expulsaven la població qatariana resident als seus països. Les exigències per aixecar el bloqueig eren draconianes. El setge acabaria caient pel seu propi pes, quan Qatar demostraria saber sor-

tir-se'n prou bé sense doblegar-se al plec de condicions. Tot això arribava malgrat la clara derrota del projecte d'influència qatariana a la regió a través dels Germans Musulmans; una derrota exemplificada en el cop d'estat del general al-Sissi a Egipte el 2013. L'alçament militar va frenar de ple l'expansió de tota influència de Doha a la regió i ha tingut efectes més o menys evidents a la resta de països sublevats el 2011. La voluntat de voler aixafar Doha semblava evident.

Una voluntat, la d'imposar-se, que també es reflecteix en la intervenció en el conflicte iemenita, on l'Aràbia Saudita ha desplegat el seu arsenal militar. La que pretenia ser una intervenció de curta durada s'allarga ja més de tres anys, i s'ha convertit en el que moltes organitzacions cataloguen com la pitjor crisi humanitària del tombant de segle. Tot per plegar la rebel·lió houthi, que Riad acusa de rebre el suport del seu altre gran enemic regional: l'Iran. Una por que va motivar també la intervenció saudita a Bahrain per aturar les protestes populars el 2011, que ha estat clau en el conflicte siria i que ha provocat l'aixafament continuat de les protestes

al Qatif, un oasi oriental del país, inclosa l'execució el 2016 del considerat com el seu líder, Nimr Bakir al-Nimr.

Batalles intestines

L'Aràbia Saudita, enormement descol·locada pel moviment del tauler que van suposar els alçaments populars de 2011, s'ha caracteritzat per una política exterior erràtica i poc estratègica. Al darrere s'hi poden trobar dues explicacions. La primera és l'aparició en escena del temperamental i impulsiu Mohamed bin Salman com a nou pes pesant de la monarquia. Príncep hereu després que un envellit rei Salman desplaçés la línia successòria: molta gent ja el considera l'home que pren les decisions a la casa reial. Seva hauria estat la decisió de l'opa hostil a Qatar, com també ho va ser la decisió d'entrar en guerra al Iemen contra la població houthi.

Es tracta d'un hereu molt jove, 33 anys, que genera dubtes en el si de la família reial. Sembla que es vol fer valer mostrant-se com un home ambiciós i expeditiu. També internament, ja que des del seu nomenament les execucions han rondat les 150 per any, multiplicant per dos la mitjana dels tres anys anteriors a la seva designació. Fins i tot dins de la mateixa família reial, bin Salman ha hagut de realitzar purgues per consolidar el seu poder. Recentment, onze membres de la nissaga han estat empresonats després de protagonitzar una protesta al palau reial de Riad. L'any passat les forces policials també havien arrestat desenes de figures de l'elit política i econòmica del país, incloent-hi una desena de prínceps i ministres, sota el sospitós paraigua d'estar lluitant contra la corrupció. Entre els detinguts es trobava el príncep Nayef, principal damnificat pel canvi en la línia successòria i que molts informes apunten que es trobava sota arrest domiciliari. A principis de mes, un germà del rei Salman, Ahmed Abdulaziz, va ser enregistrat a Londres criticant la política saudita al Iemen i podria estar plantejant-se l'exili. Un exili en què, des de 2013, es troba Khaled bin Farhan, membre de la família reial que des d'Alemanya instava la família Saïd a sublevar-se contra el monarca.

L'aixeta de l'or negre

L'altra explicació es troba, com sempre, en el petroli. L'Aràbia Saudita és el primer exportador de petroli del planeta i el segon en reserves de cru, amb un quart del total i només superada per Veneçuela. El petroli representa un 87% dels ingressos pressupostaris, un 90% de les exportacions i un 40% del PIB. Pràcticament un monocultiu que l'ha convertit en la gallina dels ous d'or durant dècades, convertint una irrellevant monarquia

---

El petroli representa un 87% dels ingressos pressupostaris i un 90% de les exportacions

Onze membres de la nissaga han estat empresonats per protagonitzar una protesta al palau reial de Riad

Casa destruïda pels bombardejos saudites al sud de Sanaa, capital del Iemen

de l'Àrabia en una influent potència regional, sobretot després del boom que va suposar la crisi del petroli de 1973. Llavors, els barrils van passar de 3 a 12 dòlars i l'economia saudita va fer un salt de gegant. El PIB del país passava dels 15.000 milions de dòlars el 1973 als 184.000 el 1981. I això va provocar un salt enorme dins la monarquia, convertint-la en un agent regional essencial, amb veu i vot sobre tota la regió. Aquest creixement econòmic dels setanta, combinat amb el col·lapse final del nasserisme i el panarabisme laic, van donar ales a l'expansió del wahhabisme de tall saudita arreu del planeta, inclosa l'expansió del gihadisme armat, i, en paral·lel, a la consolidació de les dictadures sostingudes per Riad.

Però les actuals tendències apunten a un clar esgotament del model del petroli en detriment del gas, considerat com l'únic combustible fòssil econòmicament

sostenible en els propers 25 anys. I on es troben les principals reserves d'aquest mineral fòssil? Precisament a l'Iran i Qatar, primera i tercera reserva respectivament i principals rivals d'una Àrabia Saudita preocupada per una possible fi de la seva hegemonia. Per mirar de paliar el previsible col·lapse del petroli, bin Salman es va presentar amb un pla econòmic de diversificació de l'economia, el Vision 2030. Aquest pla també mira de solucionar la piràmide generacional d'un país on 7 de cada 10 tenen menys de 35 anys, on les taxes d'atur juvenil rondan el 25% i on 3 de cada 4 saudites viuen dels generosos subsidis estatals. Però, més enllà de les bones intencions i els miracles sobre el paper, Riad comença a veure les orelles del llop. I, amenaçat, sembla decidit a no deixar que els seus rivals regionals li passin la mà per la cara. Al preu que calgui. ●

El creixement econòmic va donar ales a l'expansió del wahhabisme de tall saudita i del gihadisme armat

Erraldioen istorio bat. Ez baduzu dantzatzen, hilda zaude.
 Una historia de gigantes. Si no bailas, estás muerto.
 Une histoire de géants. Si tu ne dances pas, tu es mort.
 A story of giants. If you can't dance, you're dead.
 Una historia de gegants. Si no bailles, estás mort.

BLACK IS BELTZA
 A FILM BY FERMIN MUGURUZA

Zinemetan Urriak 5 octubre en cines

Arantza Zulueta,

advocada i represaliada política basca

“Fins que no ets dins la presó no coneixes la deshumanització del sistema”

Text: **Vicent Almela** | @La_Directa i **Sònia Calvó** | @scalvocarrio
 Fotografia: **Victor Serri** | @_ittos_

Empresonada en espera de judici durant més de tres anys, a mil quilòmetres de casa, aïllada de qualsevol contacte amb altres preses i sotmesa a escorcolls diaris i a tractes denigrants. Aquesta és la situació viscuda per l'advocada de represaliades polítiques basques Arantza Zulueta (Bilbao, 1962) fins al passat mes de febrer, quan va ser alliberada de la presó de Puerto III (Cadis) –després de lliurar una fiança de 20.000 euros– per poder preparar la seva pròpia defensa. La Fiscalia de l'Audiència Nacional espanyola li demana 19 anys de presó com a responsable “del front jurídic d'ETA” (operació Halboka), i actualment es troba en espera de judici. En el marc de les jornades “Dona: presó, repressió i exili”, organitzades per Euskal Etxea, ens trobem amb ella per parlar sobre el seu cas i com és la vida dins les presons, com a dona, advocada i represaliada política.

Els mitjans conservadors t'han popularitzat com “l'advocada d'ETA”. De què se t'acusa? No només m'han acusat de ser l'advocada d'ETA dins de la famosa teoria del “tot és ETA”, sinó que he estat sotmesa a una brutal campanya d'intoxicació i criminalització als mitjans de comunicació espanyols, orquestrada des del govern i dins de l'estratègia repressiva contra l'esquerra abertzale. Per a mi, una campanya que entenc que també té tints masculistes. Les meves acusacions les podem emmarcar dins de l'ofensiva contra els i les preses polítiques basques i l'esquerra abertzale. A través de criminalitzar la defensa dels presos i preses, el que es busca és apartar els advocats -com a testimonis incòmodes de les greus vulneracions de drets- i també limitar i vulnerar el dret de defensa dels presos i preses.

Fa pocs mesos que has sortit de la presó, però segueixes pendent de judici. En quin moment es troba el procés?

En aquest moment tinc dos procediments penals pendents i em trobo en espera de judici.

Malgrat que estàs en espera de judici, ja has passat cinc anys en presó preventiva amb diferents entrades i sortides. Com has viscut tot el procés? Com es compagina amb la teva feina d'advocada? És difícil compaginar la feina d'advocada en aquestes condicions durant el temps que estàs a la presó, sobretot és impossible quan estàs sotmesa a règim d'aïllament o règim tancat, tot i que és cert que aquest temps l'he aprofitat per estudiar i formar-me més en dret penal i penitenciari i com a acèrrima defensora dels drets humans. Sempre hi ha temps per assessorar i aconsellar aquells presos que et consulten denúncies, queixes o recursos contra les sancions o els càstigs. Quan surts és difícil comprometre't en defenses concretes, ja que

estàs pendent de judici i penses que pots deixar la persona penjada enmig del cas.

Fa temps que tens relació amb les presons, primer com a advocada i després com a interna. Fins que no ets dins, no veus realment què significa?

És evident que en el meu cas i com a advocada he conegut molt bé el sistema penitenciari espanyol, les presons i la seva manera de funcionar. Coneixes els presos i sents moltes queixes i denúncies que, com a advocada, he tirat endavant per greus vulneracions dels drets. He fet una infinitat de visites als presos i preses, ja que la meva tasca no ha acabat mai amb l'assistència en les declaracions a l'Audiència Nacional després de la detenció o amb la celebració del judici, sinó que la defensa s'ha mantingut durant el temps de condemna. Per tant, són molts els testimonis que he escoltat sobre el tracte a què són sotmesos, sobre la vida a la presó, sobre l'aïllament, sobre els funcionaris. He escoltat testimonis de vexacions i pallisses... Però és cert que fins que no ets dins, no coneixes la duresa del dia a dia, la deshumanització i la violència del sistema o l'arbitrarietat. Per això la frase: “La lògica acaba on comencen les institucions penitenciàries”. Es trenquen els esquemes: tot el que fins ara per a tu eren les regles del joc dins no funcionen.

L'última experiència són tres anys en aïllament (2014-2017) a Puerto III, una de les presons més dures i a més de mil quilòmetres de casa teva. Com ho vas viure?

Quan vaig arribar i vaig ser conscient que era al mòdul d'aïllament de Puerto III, vaig pensar que era impossible viure en aquestes condicions. “Quant temps pot aguantar una persona en aquestes condicions?”, em preguntava una vegada i una altra. Després et refàs i comences a reclamar els teus drets, a reclamar la teva dignitat, a exigir respecte, a omplir el dia amb els estu-

dis i l'esport, a recolzar-te en la teva família i en els teus amics, a treballar braç a braç amb els advocats perquè aquesta situació es conegui i es denunciï.

Com definiries l'aïllament? L'objectiu que perseguix és destruir-te com a persona?

La meua experiència a la presó ha estat dura, però alhora enriquidora. L'experiència m'ha fet encara més conscient de com és de terrible el sistema penitenciari espanyol. La presó és molt dura, molt; no és fàcil d'aguantar. No és gaire normal dir-ho, potser per no espantar, perquè saps que altres hi passaran, potser perquè si aguanten i diuen que és molt dura t'estàs sobrevalorant i no ens agrada. La violència i tensió que es viu en un mòdul d'aïllament és indescriptible: pallisses, crits, plors, insults, cops, maltractament físic i psíquic, porres, grillons, cascots, escuts, sang. És una cel·la de deu metres quadrats on estàs vint hores i que té molt poca llum natural. Els mòduls d'aïllament solen estar situats als baixos, les finestres estan enreixades i no permeten la llum natural i, a més, a metre i mig de la cel·la hi ha un mur que no et permet ni tan sols veure el cel. La llum artificial de la cel·la està en una paret i és una petita bombeta dins d'una caixa de plàstic. Aquesta llum no permet llegir ni al llit ni a la taula, ni tan sols de dia. L'única solució és aconseguir una llum articulada, que només s'autoritza per a aquelles persones que estan matriculades en algun curs de la UNED, la universitat a distància. A més, com tot en aïllament, aconseguir una llum articulada suposa un repte que dura mesos, fins i tot en alguns casos arriba al jutge. Hi ha un ambient hostil, d'odi, de contínua tensió. Repeteixes les coses perquè no t'entenen, no és el teu idioma. I no parlo de l'euskera i el castellà, sinó que a qualsevol pregunta la primera resposta és "no". Mai hi ha una frase agradable, la resposta sempre és desagradable. Tampoc és que l'esperis, però això té un efecte, sobretot si estàs sol. Parlo des d'una perspectiva de solitud. Et sents una empestada, s'aparten quan passes, els funcionaris et fan creure que ets una mala persona, un animal sense consciència i sense dignitat, et fan sentir una gran culpabilitat. Aquesta és la batalla més dura, la de lluitar per demostrar que no ets un animal, sinó una persona. La presó és un monstre creat per anul·lar i aniquilar

“ ”

A l'home se li sobreentén la seva condició de pres polític, però les dones se l'han de guanyar

Les dones a la presó pateixen un triple estigma o càrrega: des del punt de vista personal, social, i del mateix sistema imposat

les persones. Lluny queda l'objectiu de reinserció o re-socialització, conceptes buits de contingut avui en dia.

Quins drets es vulneren? Ser advocada t'ha suposat algun privilegi?

És evident que conèixer la legislació i la meua condició d'advocada han estat factors que m'han ajudat dins la presó. Jo vaig treballar 25 anys com a advocada, però no va ser fins que vaig conèixer en persona la comunicació a les dependències de la Guàrdia Civil que vaig conèixer la presó com a presa, que vaig adonar-me que tot el que jo creia saber sobre presons i presos no era tant. Tot i que no puc negar que la meua condició d'advocada i els meus coneixements sobre les presons, per l'assistència durant tants anys, m'han servit tant per enfrontar-m'hi com per suportar-ho. Però a tot això t'hi enfrontes sola. Jo he passat anys en què les meves úniques comunicacions eren els cinc minuts diaris de telèfon o els 40 minuts de visita setmanal en locutoris amb vidre.

Quines raons justifiquen l'aïllament, segons l'ordenament jurídic espanyol?

Existeixen quatre raons per les quals una persona pot trobar-se en situació d'aïllament a les presons espanyoles. En primer lloc, com a mitjà coercitiu o d'aïllament provisional; en segon lloc, com a limitació regimental per garantir la seguretat de la persona i de l'establiment; en tercer lloc, per la imposició d'alguna sanció, al cometre alguna infracció greu segons el Reglament penitenciari, i, en quart lloc, si una persona es troba classificada en primer grau. La meua opinió és que l'aïllament com a mesura de reinserció suposa una contradicció per si mateixa. El primer grau s'acaba convertint en un conjunt de mesures regimentals que et porten a l'aïllament, a la desconexió del teu entorn social, de la resta de presos i de tu mateixa. Aquesta mesura resulta poc garantista i democràtica, i més si es tracta

d'un fet sistemàtic, com en el cas dels presos polítics bascos, que tot i ser preventius se'ls aplica directament el règim tancat.

Hi ha garanties a l'hora d'interposar una denúncia per tortures dins la presó? És possible que prosperi?

És molt difícil, ja que en la majoria de casos acaben arxivades. És molt important que es fiquin denúncies en estaments internacionals com el Comitè Europeu de Prevenció de la Tortura (CPT) del Consell d'Europa, que visita les presons i elabora informes, o acudir al Relator Especial sobre la Tortura de l'Organització de les Nacions Unides (ONU). Nosaltres hem tingut uns resultats molt favorables quan hem denunciat en aquestes instàncies. Tot i això, el govern espanyol és molt reticent a reconèixer els errors del sistema penitenciari i les vulneracions de drets, i per tant no inverteix mitjans per evitar que passi.

En règim d'aïllament hi ha més suïcidis que en qualsevol altre règim penitenciari. A què es deu?

Per tot el que hem anat parlant, per la situació que es viu dia rere dia en aquest règim. També cal destacar que l'assistència mèdica dins de les presons deixa molt a desitjar, sobretot l'assistència psiquiàtrica i psicològica, que molts cops és l'assistència que més necessiten les persones que estan en aquest règim durant períodes llargs de temps. Moltes vegades no saps si aquestes persones estan en aïllament perquè tenen un problema psiquiàtric o psicològic, o si aquest desequilibri ha estat provocat pel mateix aïllament.

Com ha viscut la teua família el teu pas per la presó?

La família ho viu malament, amb molta angoixa i molta impotència. L'únic contacte amb ells són els cinc minuts de trucada telefònica diària i les visites d'hora i mitja un cop al mes. En el cas dels meus pares, que són vells, mai van poder viatjar fins a Cadis per veure'm.

Quines discriminacions pateixen les dones dins les presons?

És necessari una anàlisi des de la perspectiva de gènere si es vol fer un estudi profund del sistema carcerari o penitenciari. Per una banda, i com a conseqüència del model hegemònic de gènere, les dones viuen d'una forma diferent la seva estada a presó perquè el sistema penitenciari espanyol és sexista, androcèntric i discriminador. Els homes constitueixen el subjecte de referència, mentre que les dones queden invisibilitzades o exclòses, i es donen vertaderes situacions de discriminació: limitacions a l'hora de vestir, expulsió dels tallers mixtos "per provocar", no poder assistir als tallers considerats "d'homes" -com el de mecànica-, falta d'intimitat per tractar-se de mòduls fets i pensats per a homes... Podem dir que les dones a la presó pateixen un triple estigma o càrrega: des del punt de vista personal, social i del mateix sistema imposat. Pel rol assistencial i maternal que ens ha imposat el sistema capitalista patriarcal, hi ha un sentiment de culpa per haver fallat als pares, a la família, als fills... Com a dona militant empresonada has de demostrar coneixements, seguretat, consciència ideològica i cultura. A l'home se li sobreentén la seva condició de pres polític, però les dones s'han de guanyar aquest estatus. Es pensa que és més fàcil de sotmetre, de reprimir i d'anul·lar, que és més submissa; a banda de ser utilitzada com a instrument polític segons els interessos del govern de torn.

Hi ha diferències entre les preses polítiques i les socials dins les presons?

És evident que hi ha unes normes generals de tractament de presos que són diferencials. Els presos polítics són ostatges del govern de torn, que juga amb ells segons prisms i decisions polítiques conjunturals. S'apliquen contra ells uns majors criteris polítics i de seguretat, i menys mesures orientades al tractament. Els anomenats presos socials formen un grup molt més heterogeni i plural. Normalment s'enfronten sols a la presó, i en la majoria de casos no existeix aquesta consciència de *pres social* per la seva part; tot i que generalitzar és molt perillós. Cal tenir en compte que almenys el 80% d'aquests presos venen de classes socials molt baixes, d'entorns

“ ”

Lluny queda l'objectiu de reinserció o resocialització, conceptes buits de contingut avui en dia

El sistema penitenciari espanyol és sexista, androcèntric i discriminador; requereix un canvi profund i radical

de pobresa amb molt poques oportunitats d'accés a la cultura i amb molt poca consciència social. En el cas de les dones, la majoria de cops venen de famílies desestructurades, i molts cops han patit maltractaments. Normalment, els presos polítics estan més organitzats, gaudeixen d'una major cultura, consciència i suport polític, social i familiar.

Les demandes d'unes i altres són diferents?

Des del meu punt de vista, pel que fa als presos polítics, la reivindicació no pot ser cap altra que la seva sortida immediata de presó, ja que en un estat de dret i democràtic no es pot entendre l'existència de presos per motius polítics si no existeix un greu dèficit democràtic. En el cas dels presos socials, el sistema penitenciari requereix un canvi radical i en profunditat perquè les mesures coercitives, com l'aïllament, siguin suprimides, i perquè la resocialització, la reinserció, l'accés a la cultura i els drets humans deixin de ser un simple enunciat.

A Catalunya, arran de l'empresonament de representants polítics, s'ha posat més el focus social a les presons. És ara el moment estratègic per visibilitzar com es viu realment dins les presons?

La informació, la denúncia i la conscienciació són elements essencials per dur a terme el profund canvi que requereix la política penitenciària. Les banderes que trobem a les entrades de les presons no signifiquen res si després els centres es regeixen sota les normes i els criteris generals com són la legislació i el sistema penitenciari espanyol. És important que aquestes competències serveixin per millorar les condicions de vida dels presos i les preses, i per erradicar qualsevol vulneració de drets i mesures coercitives com l'aïllament. Insisteixo, el sistema penitenciari requereix un canvi profund i radical.

Després de passar més de tres anys en aïllament, com has tornat al teu dia a dia?

A vegades no és fàcil, sobretot quan estàs sotmesa a dos procediments penals i en espera de judici. Però jo continuo compromesa amb la meua feina per defensar els drets dels presos i preses, i per continuar denunciant aquest sistema penitenciari i les vulneracions de drets fonamentals que es produeixen cada dia dins les presons. ●

a doble espai

Avançant cap al coneixement lliure

En contra de l'accés restringit a les publicacions acadèmiques promogut per les grans editorials, Europa fa un pas important perquè siguin accessibles de manera gratuïta per a tothom

Igor Ariz Extreme | @hodeikai

Doctor en biofísica computacional per la Universitat Georg-August de Göttingen (Alemanya)

Si jo us digués que recentment s'ha desenvolupat un nou tractament per a les úlceres cutànies -que consisteix a reprogramar les cèl·lules de la ferida i que ha donat resultats molt positius en ratolins, ja que és capaç de regenerar teixit epidèrmic-, tindríeu dues opcions: creure'm o dubtar. El dubte sempre és sa, i encara ho és més contrastar la informació rebuda. Aquesta és una de les bases de la recerca, acadèmica o no. Desgraciadament, l'article científic publicat a *Nature*, en el qual es presenten els prometedors resultats esmentats, està fora de l'abast de la majoria.

Si heu clicat l'enllaç i accedit al web de *Nature*, haureu comprovat amb més o menys sorpresa que l'accés a l'article està restringit: podeu pagar 8,99 dòlars per llegir-lo. No només és un preu excessiu per a qualsevolment curiosa que vulgui fer indagacions puntuals, també ho és per a qualsevol investigador professional la universitat o institució del qual no estigui subscripta a la prestigiosa revista. El problema és més greu del que sembla si considerem que: (i) moltes universitats en països en vies de desenvolupament, els pressupostos de les quals són raquítics, no poden permetre's pagar la subscripció a totes les revistes que els seus investigadors necessiten, (ii) gran part de les recerques estan finançades per fons públics; no obstant això, els resultats no són públics i romanen en propietat de les editorials. Així, les editorials exploten el copyright de les publicacions com els sembla, convertint el fruit de la recerca en una mercaderia més, arrencada de les mans dels seus productors.

El model econòmic de les publicacions acadèmiques i la seva alternativa: l'accés obert

Les editorials de publicacions acadèmiques viuen precisament de les subscripcions de les biblioteques universitàries i de les tarifes que cobren per publicar un treball de recerca: cal pagar per poder llegir articles i cal pagar per poder publicar articles una vegada han estat revisats i acceptats. A més, en els últims anys, tant els preus de subscripció com els de publicació han anat augmentant. L'increment en els preus no només afecta els països en vies de desenvolupament, sinó que les universitats europees també han vist com el seu accés a la informació es limita al ritme d'uns pressupostos cada vegada més ajustats. El pols entre aquests i els amplis marges de benefici de les editorials es torna insuportable.

La tensió entre una de les principals editorials, Elsevier, responsable d'unes 1.900 revistes, i els organismes públics d'Alemanya i Suècia va arribar al límit el juliol d'aquest any. Les negociacions per les tarifes de subscripció que havien començat el 2016 es van trencar, i van donar com a resultat la restricció absoluta, per part d'Elsevier, a totes les seves publicacions a partir de l'1 de juliol. Gairebé 300 institucions acadèmiques en tots dos països s'han vist afectades per aquesta mesura. La solució implica un model d'accés al coneixement assequible per a tots, on "assequible per a tots" significa accés lliure sense restriccions. Aquest model -que ja porta molt temps sobre la taula- és conegut com a *open-access* (OA).

Open-access es podria traduir com a 'accés obert' o 'accés lliure'. Accés lliure a la informació generada per i per a la recerca que, orientada al benefici de la humanitat, ha de poder ser escrutada per qualsevol membre de la societat sense cap cost (més enllà del que comporti l'accés a un ordinador connectat a internet). L'OA, com a concepte, es pot remuntar fins a la dècada dels cinquanta, quan la Internationale Lettriste, col·lectiu radical del qual el cèlebre filòsof i director de cinema marxista Guy Debord (*La societat de l'espectacle*) era membre, ja posava en domini públic tot allò que es publicava a la seva revista *Potlatch*. Als noranta, juntament amb la popularització d'internet, es va crear el primer

Les editorials exploten el copyright de les publicacions com volen, convertint el fruit de la recerca en una mercaderia més

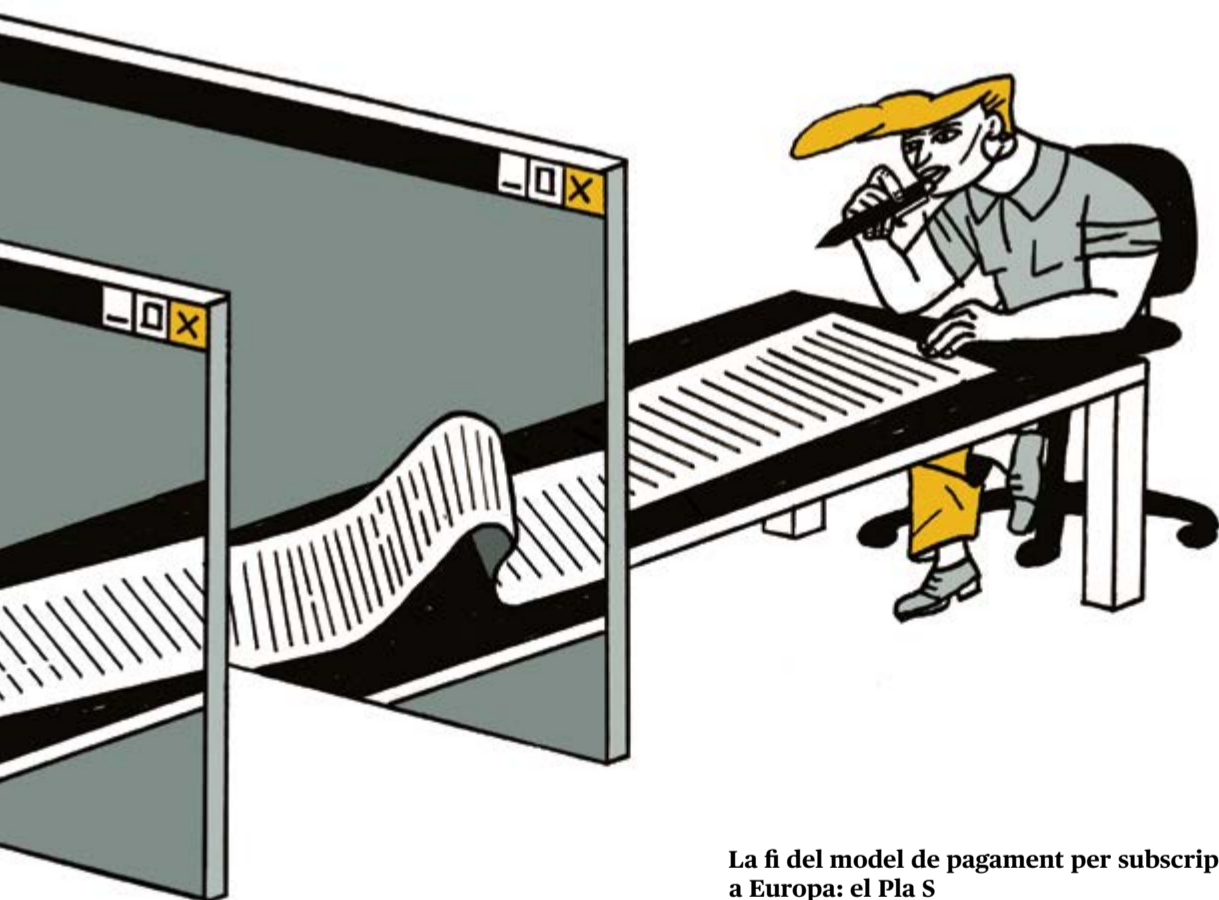
/ CLARA IRIS RAMOS

arxiu científic lliure: arXiv. En aquesta plataforma, els investigadors poden emmagatzemar les versions preliminars dels seus articles abans de ser publicats en una revista "convencional". Aquestes versions preliminars són d'accés lliure i, a més, no cal pagar per emmagatzemar-les. Aquest model de publicació

ha estat molt reeixit en àmbits com les matemàtiques o la física i, recentment, també en la biologia.

Des de llavors, s'han creat múltiples plataformes d'arxiu, així com revistes les publicacions de les quals són d'accés lliure per defecte. La majoria de les revistes científiques OA cobren unes taxes de publicació per

La fi del model de pagament per subscripció a Europa: el Pla S

L'últim intent l'ha llançat un grup d'onze agències europees de finançament (denominat cOAlition S) amb el suport de la Comissió Europea i el Consell de Recerca Europeu. En un comunicat publicat el 4 de setembre de 2018, Science Europe ha anunciat la ferma intenció de dur a terme el Pla S. Aquest pla consisteix a obligar que, a partir de l'any 2020, tota recerca pública europea (tant en disciplines científiques com humanístiques) sigui publicada en revistes o plataformes de lliure accés. El Pla S impediria, per tant, la publicació en prestigioses revistes com *Nature*, *Cell* o *Science*, algunes de les quals ja han mostrat la seva preocupació.

En opinió del filòsof Peter Suber, expert en lliure accés al coneixement, el Pla S és una de les iniciatives més poderoses que s'han llançat en els últims temps sobre aquest àmbit. El Pla S no aconsellarà sinó que obligarà a publicar en format OA i mitjançant llicències lliures (com la coneguda llicència Creative Commons), no donarà suport a models híbrids d'OA (revistes de subscripció en les quals es paga un cost addicional per

article. Aquestes publicacions han demostrat la seva compatibilitat amb un model d'empresa capitalista i, per tant, deixen en evidència l'obsolet model econòmic basat en les subscripcions i les tarifes de publicació. En vista del model OA com a alternativa, és la mateixa comunitat científica la que dona suport -cada vegada amb més força- al moviment, fins al punt que prominents membres de la comunitat, com Randy Schekman, premi Nobel de Medicina el 2013, han denunciat la tirania de les publicacions científiques de pagament.

Pels qui ens dediquem a la investigació, resulta d'extrema importància poder accedir a la informació sense restriccions

publicar en format OA) i limitarà les taxes per publicació d'article imposades per les editorials.

No obstant això, els detalls sobre la implementació del Pla S no estan clars. El comunicat de Science Europe és més una declaració de propòsits que un pla d'acció. No s'especifiquen aspectes tan importants com el temps de transitorietat necessari per a la inclusió en el pla de les publicacions en forma de llibre, el paper que jugaran els arxius (com el ja esmentat arXiv) o el nivell de persuasió que s'exercirà -les possibles mesures punitives- sobre les institucions europees perquè acatin el pla. D'altra banda, si bé el comunicat posa l'accent en el format OA, no incideix en la resta d'estructures de format lliure que seria recomanable fomentar, com ara plataformes que funcionin amb programari lliure, administrades per organitzacions sense ànim de lucre.

Perspectives de futur i la solució immediata: Sci-Hub

Amb tot, el Pla S és una magnífica notícia pels qui creiem en el coneixement lliure. Pels qui estem acostumats a investigar un tema en profunditat, resulta d'extrema importància poder accedir a la informació sense restriccions. Cada article o llibre que consultem està ple de cites que porten a altres articles i llibres. Gràcies al Pla S, tots podrem accedir al coneixement generat a Europa a partir de l'1 de gener de 2020. Però què passarà amb els articles publicats fora d'Europa o amb aquells publicats abans de 2020? Senzillament: que seguiran restringits.

Per accedir-hi, i estirar el fil que uneix tota recerca acadèmica amb una recerca anterior, haurem de passar per caixa o bé utilitzar la coneguda plataforma Sci-Hub. Sci-Hub és la pàgina web creada el 2011 per la pirata informàtica Alexandra Elbakyan que permet la descàrrega directa d'uns 70 milions de publicacions acadèmiques. La plataforma ha estat denunciada diverses vegades per poderoses editorials com Elsevier o ACS; no obstant això, compta amb el suport de diverses organitzacions favorables al lliure coneixement i de milers de científics que ens hem beneficiat del seu servei. Si voleu llegir el nou article de *Nature* que he esmentat al principi, només heu d'entrar a <https://sci-hub.tw> i escriure el títol de l'article.

Iniciatives com les del Pla S o plataformes com Sci-Hub seguiran sent necessàries per construir un món en el qual tots els membres de la societat tinguem lliure accés al coneixement generat per nosaltres mateixos. ●

pàgina oberta

Qui vol els nens que migren sols?

Laura Yuste, Núria Vidal i Roser Blanco | @hourria_col
Membres del Col·lectiu Hourria

La migració de menors a Catalunya remunta al voltant de l'any 2000, quan es va fer visible que alguns nois es trobaven en situació de carrer en ciutats com Barcelona i Santa Coloma de Gramenet. Aleshores es van batejar com a MEINA (menor estranger indocumentat no acompanyat), posant l'accent en el fet que fossin estrangers i no nens. Així, es va crear un sistema paral·lel i discriminatorial dels nens i nenes autòctons, que consistia majoritàriament en la creació de centres d'acollida especials per a ells; centres grans i allunyats de nuclis urbans, que en dificultaven la inclusió.

Aquest sistema segueix vigent i, a la seva falta de planificació i pocs recursos, ara cal afegir-hi una sobreocupació amb ràtios i recursos educatius insuficients, que no només desborda els espais i els nans, sinó també les professionals que hi treballen.

Aquests joves qüestionen l'Europa fortalesa rebel·lant-s'hi, i visibilitzen el fracàs de l'Europa dels drets humans, concretament dels drets dels infants. Entren en joc dues lleis: la llei d'estrangeria, pel fet d'estar en situació administrativa irregular, i la llei de protecció al menor, ja que en estar sols, es troben en situació de desemparament i se'ls ha de protegir.

El que queda palès és que són uns "ciutadans" incòmodes, dels quals ningú vol fer-se responsable. I mentre ens fem ressò de les discussions sobre qui se n'ha de fer càrrec (DGAIA, centres, fiscalia, Mossos d'Esquadra, etc.) i de les baralles entre les administracions (de l'Estat, catalanes i locals), desenes de

/ BARUC LÓPEZ

nens -nens!- dormen als passadissos i cadires de comissaries de policia o fiscalia com si haguessin comès un delictes. Arran de la situació actual, algunes entitats i educadores socials que treballen en aquests centres de "protecció" i "acollida" comencen a rebel·lar-se i a visibilitzar una situació injusta, inhumana i caòtica. Tenim notícies que els Mossos d'Esquadra han obert diversos expedients a professionals per negar-se a "acollir" més nois en centres sobreocupats i amb ràtios insuficients.

Sovint ens oblidem que sota l'etiqueta de MEINA estem parlant de nens, de nois, persones concretes amb una història i projecte vital únics. Nois que van d'un recurs a un altre sense estabilitat, un lloc al qual pertànyer, unes activitats o formació i unes expectatives de futur. Joves que queden a la deriva d'un sistema que es preocupa majoritàriament d'ubicar-los però no d'atendre'ls. Un sistema que, mentre es planteja si reprendre programes de retorn voluntari (que ja van resultar inefectius en

el seu moment), repartir els menors per diferents comunitats autònomes o fer acolliments familiars, es distancia del noi i les seves necessitats. Es creen centres magatzem on tenir-los col·locats però sense un projecte educatiu clar, ni personal ni amb condicions materials i humanes per dur-lo a terme, cosa que incompleix els seus drets més bàsics.

Aquesta situació provoca frustració i angoixa, i molts acaben fugint dels centres o itinerant de centre en centre a la recerca d'unes expectatives de futur. En el millor dels casos, obtindran un permís de residència sense autorització per treballar, si aconsegueixen salvar les moltes dificultats que caldrà superar abans: proves de determinació de l'edat, la dificultat d'accedir a una residència de treball a partir dels 16 anys, l'abandonament de la majoria a l'hora de fer els 18 anys, l'escàs accés a demandar protecció internacional, etc. Són joves amb un potencial humà increïble, valents, i molts d'ells acabaran en situació de carrer. Com deia Tessier (1995),

"abandonar els menors al carrer significa posar bombes d'efecte retardat al cor de les ciutats".

Cal repensar l'atenció a aquests nens des d'una mirada humana i el ressò mediàtic que se'ls dona -criminalitzant-los, creant una sensació d'invasió. Els nens són nens, sigui quin sigui el seu origen, i ens hem de plantejar quin és l'atenció que volem donar a la infància i a la joventut. A més dels costos personals que tot això té per cadascun d'aquests nois, hi ha costos socials, molt grans aquí i als països d'origen. Amb la globalització del capitalisme més salvatge, la migració de nens és un símptoma més d'un món deshumanitzat del qual totes som responsables. Les persones no triem on néixer. Quan al món les desigualtats estan repartides també per països, és normal que rebem l'impacte d'aquells que es rebel·len a la recerca d'una millora d'oportunitats, a la qual tothom hauria de tenir dret.

A tall d'exemple, al Marroc, grans empreses -com Zara, Telefònica o Mercadona- tenen treba-

lladores amb sous irrisoris i en condicions precàries per uns productes que nosaltres gaudim a preus econòmics. Encara pensem que la migració no té res a veure amb nosaltres i que en som les víctimes? En els últims anys, quan encara no es podia dir que la DGAIA estava desbordada, se'ns ha mostrat que no interessen unes bones pràctiques amb aquests nois i que inclús en ocasions s'han vulnerat els seus drets fonamentals. Tampoc hi ha gaire transparència en l'adjudicació de centres a entitats -que poques han anat a concurs públic- ni en la gestió que en fan.

El passat mes de novembre el Defensor del Poble demanava explicacions a la Fiscalia de Menors per les condicions en què es trobaven els menors no acompanyats, que van romandre durant més de quatre dies en dependències policials i en situació de detenció. La situació va ser de tal gravetat que Jutges per a la Democràcia va emetre un comunicat acusant la DGAIA de vulnerar l'article 3 de la Convenció dels Drets dels Infants. El Síndic de Greuges, l'únic organisme que va visitar les dependències policials, va concloure "que en els últims mesos ja havia rebut diverses comunicacions en què es denunciava la presència de menors a les dependències de la Ciutat de la Justícia durant 55 hores, i fins i tot en algun cas 96 hores. Aquest mateix mes [17 de setembre] ha realitzat una visita a aquestes instal·lacions". Hi ha nens que passen més de 100 hores en aquestes dependències, sense dutxar-se, sense canviar-se de roba, sense rentar-se les dents, amb la llum sempre encesa per raons de seguretat, menjant sempre el

mateix (magdalenes, sucres i entrepans), sense veure la llum exterior ni sortir i sense saber quan sortiran. Aquests fets són un clar tracte cruel, inhumà i degradant, i continua succeint davant la mirada impassible d'aquells que tenen el deure de protegir els drets dels infants i de la societat en general. ●

“

Mentre ens fem ressò de les discussions sobre qui se n'ha de fer càrrec, desenes de nens dormen als passadissos i cadires de comissaries o fiscalies com si haguessin comès un delictes

Armaris amb consciència

Cotó natural de diferents colors comercialitzat per Organic Cotton Colours

Obrim la calaixera per remenar les etiquetes de la nostra roba i veure de què i com està feta. Tres projectes empresarials del sector tèxtil ens porten a conèixer les novetats més respectuoses amb el medi ambient i les condicions laborals

Marta Molas | @martathegoodone

Vestir-se, aquest acte quotidià, diari. Per a algunes, un ritual de què tenir cura; per a d'altres, un acte d'obligat i banal compliment. En la majoria de casos, un hàbit que necessita compra periòdica: des de bàsics com la samarreta fins a roba especialitzada en determinats esports, passant pels *leggings* del moment o la dessuadora anarquista de l'any. Tot és consum. Del consum exacerbant *-fast fashion-* que generen marques com Inditex o Mango a les samarretes reivindicatives de David Fernández o Gabriel Rufián. Vestir-se és consumir, i com consumim és fer política. Us proposem repassar el vostre armari i anotar les noves tendències en roba sostenible: un mercat que ha despertat tard, però que trepitja fort. Que comenci la desfilada.

Què em poso?

En obrir l'armari, és possible que ens trobem un poti-poti de por. Alguna roba heretada, alguna regalada, d'altra comprada amb consciència. Segurament tindrem quelcom de les grans cadenes

tèxtils mundials: tal com denuncia la Campanya Roba Neta, són empreses que produeixen els seus productes vulnerant els drets humans de milions de persones, tres quartes parts de les quals són dones. En aquests grups trobem cadenes de subministrament líders en violacions dels drets humans i laborals. Amb la deslocalització de la producció de roba es produeix un complex entramat de llargues xarxes de subcontractació. Aquesta cadena, molt opaca i difícil de traçar, resulta en salaris de misèria, jornades laborals excessives, entorns de treball no-segurs, exposició a productes tòxics, repressió sindical i dificultat per la negociació col·lectiva i assetjament verbal, físic i sexual. I tot per posar a la venda diferents models de roba barata constantment: el gran gegant Inditex fou el precursor en aconseguir oferir noves col·leccions cada quinze dies a botiga.

Però ens cal roba de moda? Estem disposades a comprar barat sense saber què comprem? Quants tòxics hem generat? A quants sous de misèria hem con- »

» tribuït? A quina qualitat de roba ens exposem? Moltes són les consumidores de roba que han començat a dir no.

Carolina Simón va ser una d'elles. Avui és propietària de Green Life Style, una botiga de roba ecològica especialitzada en dones que va obrir l'abril de 2011 a la Vila de Gràcia. En un viatge a Alemanya, va topiar amb la roba sostenible: "Me'n vaig enamorar, i quan vaig cercar aquest tipus de moda a Espanya, vaig veure que no hi havia cap botiga de moda sostenible certificada". Al seu comerç hi trobareu dissenyadores independents que creen i produeixen les seves col·leccions a Europa: peces de roba, sempre certificades amb els segells GOTS (Global Organic Textile Standard) i Fairtrade (comerç just). A més, tota la roba és 100% orgànica, de teixits naturals que respecten el cos i el medi ambient. Per últim, el seu tercer criteri és promoure col·leccions atemporals que no segueixin modes ni promoguin el consum compulsiu. Si voleu més botigues pioneres com la seva, Simón ens recomana Olokuti, al mateix barri, on trobareu roba per a dona, home i infants; o Humus, al Gòtic, que ven peces d'home i dona.

Qui dissenya?

D'entre altres recomanacions, Simón ens parla d'Ecoology, una empresa de roba en línia nascuda a Barcelona. Si doneu un cop d'ull a les seves creacions, veureu que la seva proposta és de "bàsics". Oposada a aquesta línia trobem Pilar Bermúdez, de Nudo Clothing, que defensa la creació de roba "de disseny", però que no segueixi la moda sinó que posi al mercat "peces úniques i atemporals". La marca s'identifica amb el moviment *slow fashion*. Tota la seva producció es fa en tallers locals i artesans, en condicions laborals justes, i usant teles i materials de proveïdors europees. Les seves col·leccions es produeixen quasi en la seva totalitat amb fibres naturals com el cotó, el cotó orgànic, el Tencel -fibra artificial provinent de la fusta- i la llana, usant de vegades materials tècnics que proporcionen alt rendiment i llarga durabilitat.

Qui produeix?

Si de botigues i dissenyadores de roba ecològica és fàcil trobar-ne, no ho és tant trobar productores de teixits sostenibles als Països Catalans. Una de les excepcions és Organic Cotton Colours, una empresa de Santa Cristina d'Aro de llarga trajectòria i reconegut prestigi en el sector. Treballen el cotó natural en els seus colors

originals, com el cru, el marró i el verd, i així estalvien la toxicitat dels tints. A més a més, des de 2012 controlen tot el procés de producció: des de la llavor fins a la manufactura, incloent-hi el cultiu -realitzat al Brasil- i la filatura -a Puig-reig. "El darrer punt que ens diferencia és el fet de proporcionar els teixits més purs que hi ha al mercat. No apliquem cap

Treballen amb el cotó natural en els seus colors originals, com el cru, el marró i el verd, i així estalvien la toxicitat dels tints

procés químic, tot en pro de l'usuari final. I això explica per què l'empresa ha subsistit tots aquests anys: perquè proveïm moltes persones amb problemes de pell o problemes com fibromiàlgia o electrosensibilitat. Totes aquestes patologies

troben amb el nostre cotó una millora de vida", assegura Santi Mallorquí, conseller delegat de l'empresa. Mallorquí afirma que més enllà de la moda orgànica, "hi ha una necessitat: hi ha persones que no poden consumir el mercat 'normal'. Inclús en fibres naturals hi ha molts tòxics presents, per exemple en el procés de producció de cotó transgènic".

Organic Cotton Colours té diferents línies de negoci: des d'oferir productes finals a la consumidora fins a manufacturar per a empreses o vendre la roba a metres. I té zero competència al mercat: actualment és l'única empresa especialitzada en cotó orgànic que controla tot el procés de producció. Només Cotó Roig, una iniciativa bagenca, li segueix el fil: ac-

tualment es troben fent assajos amb cotó orgànic en plantacions a Còrdova, però, segons reconeixen, sense bons resultats.

Quan l'eco esdevé popular

Tant en el món del menjar com el de la cosmètica i la roba, allò orgànic s'ha fet més que popular. Si busquem al web d'una gran marca -posem Zara- la paraula *orgànic*, hi apareixen centenars de peces de roba. És tan vàlida aquesta roba com la de les nostres entrevistades? Mallorquí respon: "Jo ja sabia que Decathlon, H&M o Inditex traurien la seva línia orgànica, era una qüestió de quan. Arribats en aquest punt, jo treballo per aportar quelcom que no pugui ser copiat, com a mínim fàcilment, i que, amb aquest camí, acabi obtenint una traçabilitat elevada, una manera de fer les coses molt pròxima a l'economia circular i també una qualitat del material en si que es diferenciï del material que pugui comprar a l'Índia o a la Xina de cotó orgànic

La fibra del suro és natural, antisèptica, repel·lent a l'aigua i sostenible; es treu de l'escorça de l'arbre, que no s'ha de talar

certificat. Per aconseguir-ho, hem creat una societat al Brasil: tenim una persona allà treballant per nosaltres, jo em reuneixo directament amb agricultors, firmo contractes amb ells, ells formen part del projecte, són sempre les mateixes perso-

nes, i signem acords assegurant que tot el que puguin produir ho comprarem a uns preus pactats. Per tant, anem molt més enllà del Fairtrade, no només pagant-los un preu just, sinó assegurant-los que cada any els comprarem tot el que puguin produir. En canvi, moltes marques, quan et parlen de sostenibilitat, compren avui aquí i demà allà. Al

món treballen cent milions de persones cultivant cotó. Si el cotó orgànic és més barat a la Xina que a l'Índia, com que és orgànic i està certificat, compraran el més barat però no sabran què hi ha en origen", sentència.

Són els preus un impediment per accedir a roba responsable com la que fomenta Organic Cotton Colours? Mallorquí

Cultivadores del Brasil
que venen el cotó a
l'empresa Organic
Cotton Colours

Texans de l'empresa
Green Life Style
/ CAROLINA SIMÓ

ho té clar: “Els preus populars són els preus que ens han portat a explotar el planeta. En els darrers deu anys consumim molta més roba de la que podem usar. El *fast fashion*, el cada setmana em compro una samarreta, això ens ajuda a la nostra personalitat? O això ve marcat per les grans produccions? Que Inditex tregui 16 col·leccions a l'any ens porta a preservar l'únic planeta que tenim? És evident que els preus d'una roba conscient porten a consumir menys. Jo no considero que nosaltres venguem roba cara, ara bé, mai produïrem samarretes de deu euros o cinc. Una samarreta nostra val 30 euros, si hi ha un distribuïdor o una botiga pel mig, pot estar a 35 euros”. A la DIRECTA hem cercat quant val una samarreta 100% cotó orgànic: 17,95 euros a Zara. Mallorca aporta una altra dada inte-

ressant: “En els darrers 25 anys, la roba al món, en general, ha anat baixant de preu. Digue'm un altre producte que hagi baixat en els darrers 25 anys. Això per què succeeix? Perquè les grans empreses busquen volum, cosa que porta la producció a una escala brutal. És una situació dramàtica”.

El futur: a les nostres mans

“Som a la cresta de l'onada”, afirma Mallorca. Allò sostenible, just, ecològic i quilòmetre zero és tendència. Simón destaca: “Com que el mercat s'amplia any rere any, cada cop la moda sostenible i ecològica és més popular: l'usen els instagràmers, els famosos, les grans marques, tothom s'uneix a aquesta moda que ha vingut per jubilar l'altra moda”. Bermúdez hi està d'acord: Nudo Clothing és el seu segon projecte de roba sostenible. Fa uns

anys, amb un company de professió, va crear Segunda Planta, una empresa que va tancar portes arran de la crisi. Ens explica: “Amb Segunda Planta estàvem dins un segment considerat ‘petit luxe’; aquest públic, quan la crisi va començar, va retallar completament les seves compres. En canvi ara, el mercat de la sostenibilitat es manté més estable. La gent continua cercant productes sostenibles, és un públic actiu, cerca els productes per convicció”, afirma. “Així doncs, la demanda creix”, continua Simón, cosa que comporta que dissenyadores i empreses també innovin i millorin. Simón destaca “tots els nous teixits sostenibles que s'estan creant i la innovació en els processos de producció per estalviar aigua”. Bermúdez, que ve d'assistir al Première Vision de París -una fira de proveïdors de materials i serveis

per al món de la moda-, celebra “els teixits que es comencen a produir del suro. És una fibra natural, antisèptica, repel·lent a l'aigua i sostenible, perquè es treu de l'escorça de l'arbre, que no s'ha de talar, i en canvi sí que es regenera. També he vist altres teixits interessants, amb propietats per a la pell, com antibacterianes, que li donen un plus de benefici a l'epidermis”. Mallorca creu que la innovació de l'any l'han feta Green Dyes, en tints ecològics: “És quelcom que està a les beceroles, es va presentar a París la setmana passada. Una empresa catalana que ha fet una patent mundial, en pro de l'eficiència en els tints naturals. Tant les empreses índies com les xineses al·lucaven. És un valor afegit brutal haver trobat això”. Veurem si l'acabem lluint a la nostra samarreta *eco*, Fairtrade i km 0. ●

Per què Grècia no pot celebrar la fi del tercer rescat

El 40% de la població en risc de pobresa o exclusió social, la baixada dels salaris i catorze retallades de les pensions són algunes de les conseqüències del tercer memoràndum pactat entre la troica i Alexis Tsipras

Helena Vázquez | @_Helenadetroia

“**H**em assumit la responsabilitat de mantenir-nos vius en comptes d'escollir el suïcidi”. Amb aquestes paraules, Alexis Tsipras contravenia el resultat de les urnes el 2015 i sentenciava el país a un tercer rescat, i, per tant, a un tercer memoràndum. Tres anys després, Grècia segueix respirant, però de manera assistida. És un indret devastat pels efectes d'una crisi que ja dura més d'una dècada, on els estralls de la pobresa es palpen ràpidament als carrers escapçats i bruts de la seva capital, i on una multitud sovint descuidada transita pel centre d'una ciutat dominada pel gris. El primer ministre hel·lè treu pit per haver tancat el tercer rescat, però les ferides de la crisi no estan tancades, ni aquest sembla el final feliç que la població grega espera.

Una de cada cinc treballadores i dues de cada cinc joves estan desocupades; però les xifres es llegeixen diferent si es té en compte que 3 de cada 4 desocupades ho són de llarga durada. Els índexs d'atur han baixat, però la temporalitat laboral s'ha disparat, les condicions de treball han empitjorat i s'ha erosionat el dret a vaga en compliment del mandat del tercer memoràndum. Les que tenen feina han vist com els seus salaris han baixat en picat; les jubilades han patit més de catorze retallades en les seves pensions, i això afecta tot el seu entorn perquè, segons dades oficials, un 51% de les famílies depenen de les prestacions socials de la gent gran.

No és estrany que gairebé un 40% de la població estigui en risc de pobresa o exclusió social. L'estalvi en prestacions assistencials s'ha combinat amb una novetat, fruit de les últimes peticions dels organismes prestadors el 2015: els desnonaments d'habitatges habituals. Aquests processos, a més, s'han accelerat els darrers mesos a través de les subhastes electròniques promogudes per Syriza, amb les quals s'està evitant la paralització dels processos per protestes públiques.

L'odissea grega no acaba a Ítaca

El país que va aixecar els dubtes sobre la continuïtat de l'eurozona tardarà, segons veus expertes, diverses generacions a pagar el seu deute -si pot arribar a retornar íntegrament la quantitat cedida, amb els interessos corresponents. Amb un préstec de 288.700 milions d'euros, es tracta del rescat financer més gran del món, en una de les recessions més dures en la història recent.

Els diners rebuts no han millorat les condicions de vida de la gent, sinó que la major part del finançament s'ha destinat al pagament del deute. La població no ha vist ni un cèntim d'aquesta injecció en infraestructures públiques o ajuts socials: més del 95% dels diners del rescat han tornat als bancs, als mateixos que han dissenyat els programes de rescat.

Per increïble que soni, el deute augmenta de nou, tant en termes absoluts com relatius. Així, si era de 312.000 milions d'euros el 2015 (177% del PIB) i 315 milions d'euros el 2016 (181% del PIB), el 2017 va arribar als 330.000 milions d'euros (cap al 187% del PIB).

Així doncs, la quotidianitat grega no sembla donar gaire marge per l'optimisme ni per cedir gaire més davant l'avarícia dels creditors. En aquest context desesperador, sembla que l'única bona notícia que ha rebut el país és la decisió dels prestadors de no forçar un quart rescat. Ara bé, ningú fa salts d'alegria, però Tsipras ha aprofitat el moment per fer gala de la seva gestió davant d'un curs que estarà marcat per les eleccions estatals, locals i europees.

El país que va aixecar els dubtes sobre la continuïtat de l'eurozona tardarà diverses generacions a pagar el deute

La quotidianitat grega no sembla donar gaire marge per l'optimisme ni per cedir gaire més davant l'avarícia dels creditors

Gran mobilització pel 'no' al referèndum del tercer rescat de la troica a la plaça Syntagma d'Atenes, el juliol de 2015 / GEORGIOS GIANNOPOULOS

Per anunciar la sortida del rescat, el primer ministre va viatjar a l'illa grega d'Ítaca, la casa del llegendari heroi grec Odisseu. Parlant d'Ítaca, va declarar el següent: “Des de 2010, Grècia ha sofert una moderna odissea. Ítaca és només el principi. Ara hem arribat al nostre destí. Els rescats que van portar l'austeritat i la recessió, i van convertir el nostre país en un desert social, ja han acabat. El nostre país recupera la seva llibertat per definir la seva pròpia fortuna i futur”.

L'altra cara d'evitar un quart rescat

El seu discurs va estar marcat pel reconeixement del malestar i els esforços de la gent, i per un optimisme respecte al futur. El líder de Syriza, convertit ja en un dels grans executors de la política econòmica de la troica, va destacar el canvi que suposaria en l'autonomia financera i política d'un país que fins ara estava completament subjugat a les ordres dels creditors. No obstant, aquest entusiasme desbocat resultava incoherent amb els compromisos que havia firmat dies abans amb els creditors.

Aquest retorn als mercats financers és atenuat per un acord del juny, amb l'eurozona, en el qual es va pactar alleugerir el deute. Això no vol dir reduir-lo o reestructurar-lo, sinó que l'acord es va basar en l'ampliació dels venciments d'alguns préstecs. El tracte era donar un període de gràcia i deixar més temps -del 2023 al 2033- per pagar un tram valorat en 96,6 bilions d'euros. El problema es demora a un futur no molt llunyà. Fins i tot el Fons Monetari Internacional, que mai havia acabat de decidir si formava part d'aquest tercer rescat, considera que aquesta ampliació del termini de pagament no garanteix que el deute extern es pugui satisfer en un futur. “Les perspectives a llarg termini (sostenibilitat del deute) segueixen sent incertes”, va recordar recentment Peter Dohlman, el cap de la missió de l'FMI a Grècia. En contraposició a la postura de l'organització encarregada de vigilar el sistema financer global, tant els creditors europeus com Syriza consideren que el país podrà fer front als futurs pagaments. Per tal que això passi, Grècia ha pactat ajustos pressupostaris que s'estenen fins al 2060.

La intervenció sobre el país no acaba; perviu, però amb una altra forma que no és pròpiament la que s'ha adoptat fins a l'actualitat. En concret, Grècia ha acordat

mantenir els excedents fiscals al 3,5% del PIB fins al 2022 i al 2,2% fins a l'any 2060, però s'arrisca a no complir amb els objectius pressupostaris, a entrebancar-se amb un creixement feble o a topar amb un fort augment dels tipus d'interès, que podria generar desconfiança sobre la seva capacitat de retornar el deute a llarg termini i implicar l'activació de mesures regressives en matèria fiscal o laboral. Per això, el govern grec ja s'ha compromès amb l'Eurogrup a aplicar noves retallades en pensions i serveis públics, a mantenir la pressió fiscal sobre les petites i mitjanes empreses i a imposar noves càrregues sobre la renda de les més pobres, unes mesures que s'adoptaran el mateix 2019.

Els ens creditors no trauran els ulls de Grècia

Si no hi ha cap canvi, les polítiques econòmiques hel·lenes de les properes quatre dècades estaran dominades per l'austeritat, i el ministre d'Economia grec, Euclides Tsakalotos, ja va anunciar que la supervisió de la troica es mantindrà activa durant molts anys, una “vigilància postprograma millorada”, en paraules del comissari europeu d'Assumptes Econòmics, Pierre Moscovici, de la qual es desconeixen els detalls.

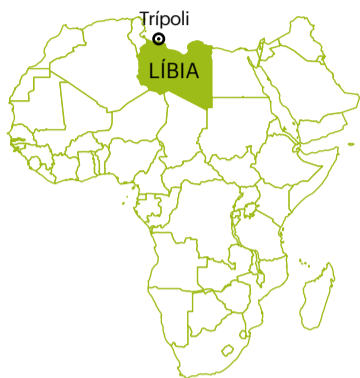
Per a diverses economistes, la intervenció sobre Grècia ha estat un fracàs colossal. Segons Kevin Featherstone, que dirigeix l'Observatori Hel·lènic a la London School of Economics, les obligacions pressupostàries a les quals està sotmesa són un “purgatori perpetu”. L'especialista considera que “Grècia s'ha salvat en el sentit que ha evitat la sortida de l'euro, però s'ha salvat d'una manera tan desavantajosa que no es pot parlar d'una sortida del rescat o de la crisi”.

Amb el pas del temps, les tesis d'economistes icòniques de l'esquerra, com ara la de Costas Lapavitsas, semblen oferir propostes amb més recorregut. En una entrevista del febrer passat, recordava que el 2010 Grècia tenia dues opcions: complir les demandes dels programes que imposaven els prestadors de la Unió Europea o desobeir, no pagar el deute i sortir de la zona euro. Doncs bé, si bé reconeix que aquest hauria estat un camí difícil de prendre, l'actual porta a un carreró sense sortida, i, com a mínim, l'altra opció “hauria ofert una perspectiva real de regeneració econòmica i profunda transformació social a favor dels treballadors”.

Malgrat els dubtes de l'FMI, els creditors europeus i Syriza consideren que el país podrà fer front als futurs pagaments

Les tesis d'economistes icòniques de l'esquerra, com ara la de Costas Lapavitsas, semblen oferir propostes amb més recorregut

Trípoli: un càrtel mafiós al cor de Líbia

Des de finals d'agost, la capital del país s'ha vist immersa en una lluita de poder entre milícies que debilita el govern reconegut per la comunitat internacional i reforça els grups rivals

Marc Español | @mespanolescofet
El Caire

Amb un comunicat de poc més d'una pàgina i evitant l'ostentació exhibida en anteriors ocasions, el Govern d'Acord Nacional (GNA) de Líbia celebrava, el passat 26 de setembre, el "retorn a la calma" al sud de Trípoli, la capital del país. La ciutat reprenia una certa tranquil·litat gràcies a un alto el foc signat un dia abans amb milícies contràries.

Amb el nou acord, el govern libi reconegut per la comunitat internacional aconseguia aturar, de nou, les hostilitats que han estat assolant la capital des de finals d'agost. Llavors, una heterogènia aliança armada liderada per una milícia coneguda com la Setena Brigada i provinent de Tarhuna -localitat al sud Trípoli- va llançar una ofensiva contra la ciutat per intentar expulsar les milícies que en controlen el sud.

Des que va esclatar la guerra civil a Líbia l'any 2014, les fractures internes no han fet més que eixamplar-se i actualment el país està dividit en dos grans i fràgils blocs oposats, un dels quals està establert a Tubruq i Al-Bayda, a l'est del país, i l'altre, liderat pel GNA, a Trípoli. Sobre el terreny, però, les dues meitats són vagues, ja que estan formades per una miriada oportunista de

grups i milícies que competeixen amb altres faccions locals per protegir o augmentar les respectives zones de control i beneficiar-se dels recursos.

En total, 117 persones han perdut la vida en els darrers xocs a Trípoli, moltes d'elles civils, i 581 han resultat ferides, segons xifres publicades pel Ministeri de Salut. D'acord amb l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (UNHCR), a més, unes 5.000 famílies s'han vist obligades a fugir de casa des de l'inici dels enfrontaments. "La gent fa tot el possible per sobreviure, evitant tants danys com sigui possible", explica a la DIRECTA, des de la ciutat, Muhanned, un activista local que creu que és qüestió de temps que els combats tornin a irrompre a la capital. "La violència no només perjudica les nostres propietats, la rutina, l'estabilitat i la vida social, sinó també el nostre benestar físic i mental, i això és el que més ens afecta".

Lluites de poder

La darrera onada de combats, que ha estat la més important viscuda a Trípoli des de 2014, va posar punt final de forma abrupta a la fràgil estabilitat que havia regnat a la ciutat el darrer any, i va tornar a posar en relleu tant la debilitat del GNA com la seva incapacitat per mantenir l'autoritat sobre les milícies que, teòricament, l'haurien de protegir.

Poc després de formar-se com a govern interí del país a finals de 2015, el GNA va decidir establir-se a Trípoli, però en no disposar de forces armades va haver de cedir la seguretat, de la ciutat i pròpia, a un grup de milícies que no van deixar passar la lucrativa oportunitat. Inicialment, la ciutat estava atomitzada entre nombrosos grups en competició per augmentar les respectives àrees d'influència. Però amb el temps, un grup de quatre milícies -el Batalló Nawasi, el Batalló de Revolucionaris de Trípoli, les Forces Especials de Dissuasió (SDF) i Ghaniwa- van aconseguir expulsar la resta i imposar-se a la ciutat.

Protegir el GNA, però, mai ha estat entre les prioritats d'aquests grups, que han acabat formant una xarxa criminal més propera a un càrtel de màfies que a un cos de seguretat. En aquest sentit, la seva relació amb el govern interí i la seva situació privilegiada a la ciutat els ha brindat l'oportunitat, d'una banda, per saquejar les arques de l'Estat, i, de l'altra, per controlar la seva economia informal i xarxes de delinqüència. El control de la ciutat per part d'aquesta aliança de milícies només ha estat possible deixant fora de joc molts actors que,

com darrerament la Setena Brigada, han articulat des de fora de Trípoli aliances circumstancials per tal d'intentar assaltar el poderós càrtel que controla la ciutat. Això sí, amb l'excusa de voler posar punt final a les seves xarxes criminals i corruptes. "Aquests grups armats controlen bancs i institucions de l'Estat, tenen contractes per protegir tal edifici o institució, tenen preferència per accedir a cartes de crèdit, reben equipament o poden fer xantatge a les autoritats per apuntalar algunes persones [a les institucions]", exemplifica des de Trípoli la investigadora per a la Líbia del International Crisis Group, Claudia Gazzini.

La principal víctima d'aquest suculent càrtel mafiós són les veïnes de la ciutat, no només durant els conflictes que cíclicament esclaten sinó també en el dia a dia. "La poca seguretat i la debilitat econòmica tenen un impacte directe en el benestar i la vitalitat de les persones [en forma de] criminalitat, escassetat de serveis, inflació, mercat negre, crisi de liquiditat [als bancs], atur o terrorisme", arranca Muhanned, que segueix: "Degut a aquestes condicions, Líbia està vivint un esgotament de la classe obrera amb persones que cauen en la pobresa i, per descomptat, el tancament de moltes petites i mitjanes empreses". I critica: "A l'altre extrem, hem presenciats com molts caps polítics i milicians s'han fet molt rics, i no cal explicar com ho han fet".

Tanmateix, la gran víctima política d'aquesta última lluita de poder entre grups ha estat el mateix GNA, que finança moltes d'aquestes milícies que, sobre el paper, estan sota el seu comandament. "[El GNA] està en un dels moments més baixos fins ara, i s'ha demostrat incapaç de garantir la seguretat de la ciutat que ells mateixos van designar capital", comenta l'especialista en qüestions de seguretat i intel·ligència al Magreb Oded Berkowitz.

L'únic aliat en qui pot seguir confiant el govern és aquella comunitat internacional que va apuntalar en primer lloc el GNA i que el reconeix com l'únic govern legítim de Líbia. En aquesta línia, l'ONU s'ha mostrat molt crítica amb els últims esdeveniments a la ciutat, i ha amenaçat amb imposar sancions i portar davant la justícia els responsables de trencar el seu propi alto el foc, a més de qüestionar el model de milícies. El dubte, però, és amb quina autoritat el GNA pot aplicar totes aquestes mesures.

Retorn extremista

Paral·lelament, una altra de les preocupacions, conseqüència del caos generat a Trípoli, és la reaparició

Des de l'esclat de la guerra civil, les fractures internes no han parat d'eixamplar-se i actualment el país està dividit

En total, 117 persones han perdut la vida en els darrers xocs a Trípoli, moltes d'elles civils, i 581 han resultat ferides

Atac a la Corporació Nacional del Petrol (NOC) a Trípoli

de grups salafistes -alguns propers a Al-Qaeda- que cerquen tornar a guanyar influència, sobretot de la mà de l'aliança que ha intentat assaltar la ciutat. L'episodi més evident d'aquesta finestra d'oportunitat es va produir el 10 de setembre, quan tres homes armats afiliats a Estat Islàmic van atacar la seu de la Corporació Nacional del Petrol (NOC) de Líbia, la institució més respectada al país i l'única que és capaç de mantenir bones relacions amb gairebé totes les parts en conflicte.

“Generalment, quan hi ha inestabilitat [es genera] una oportunitat per a Al-Qaeda i Estat Islàmic per créixer i guanyar influència”, interpreta Berkowitz, que considera que “no és casualitat que hi hagi hagut un atac d'EI a la seu de la NOC” just en aquests moments.

Els vents de l'est

Mentre Trípoli s'enfonsava de nou en una espiral de violència, que deixava en evidència el GNA, a l'altra punta de Líbia el general Khalifa Haftar -cap de l'Exèrcit Nacional Libi i home fort a l'est del país- somreia maliciosament. Principal enemic del govern establert a Trípoli en el gran escenari libi, el mariscal ha negat

Les quatre milícies que controlen la capital formen una xarxa criminal més propera a un càrtel de màfies que a un cos de seguretat

La Corporació Nacional del Petrol és la institució més respectada i l'única que té bones relacions amb gairebé totes les parts

estar involucrat en els combats que han dessagnat la ciutat, però els enfrontaments han reforçat la seva versió de buit de poder, manca de seguretat i necessitat d'una autoritat forta que restauri la calma, a més d'obrir-li la porta a buscar aliats a Trípoli aprofitant les rivalitats entre els seus grups.

“El fet que hi hagi hagut aquesta escalada sense que Haftar hi estigui directament implicat és extremadament beneficiós per a ell”, interpreta Gazzini, que apunta que “la seva narrativa queda reforçada per uns esdeveniments que està utilitzant per dir que vindrà a Trípoli: [que la gent] no es preocupi [perquè] vindrà, tot i que no ara”. Per a Muhanned, però, reduir el problema a una qüestió merament de seguretat és una aproximació simplista que ignora unes deficiències molt més àmplies: “La violència no acabarà aviat, a vegades hi ha pauses; però sense una solució política, un govern i unes institucions unificades, unes forces policials i un exèrcit unificat, una votació justa sobre una [nova] Constitució i unes eleccions transparents i legítimes, ells seguiran ofegant-se en la guerra civil, de la qual la divisió i el conflicte armat són només una part del paquet”.

HONDURES I LA NECROPOLÍTICA

Al país, un dels més violents del món, han proliferat els projectes extractius enmig de valentes resistències comunals i populars

L'anàlisi d'Alex Guillaumón | @Alexguilla
Coordinador d'Entrepobles

Durant dècades s'ha mantingut un malentès respecte al tema del desenvolupament. Semblava que es tractava que els països *subdesenvolupats* accedissin a les mateixes quotes i models econòmics, socials i polítics dels països *avançats*. Però la història ens ha demostrat tossudament que el desenvolupament capitalista *realment existent* no funciona així, sinó que evoluciona de forma desigual i en trajectòries diverses, segons la funció que cada país té adjudicada dins de la divisió internacional del treball.

La funció primordial de l'Amèrica Llatina en l'ordre global del segle XXI -amb governs neoliberals o progressistes- és la de subministrar matèries primeres que seran transformades en altres països com a valors de consum. Sí, és un disseny gens original. Ja són més de 500 anys de venes obertes.

És dins d'aquest disseny que podem dir que avui Hondures és, malauradament, un dels països més desenvolupats. Especialment després del cop d'estat de 2009, el país ha experimentat una gran embranzida de desenvolupament. Amb la nova llei de mineria de 2013 han estat aprovats 384 projectes miners, atorgats 850 títols i delimitades 950 zones de reserva minera. El conjunt d'aquestes sol·licituds en procés afecten prop de 350.000 hectàrees. Tot això malgrat que, entre el 2000 i el 2015, la mineria va contribuir en menys de l'1% al PIB i era el sector que creava menys ocupació al país.

Els conreus extensius de palma africana ocupen més de 300.000 hectàrees, i estan en fase d'expansió, principalment per a la producció d'agrocombustibles. Aquestes plantacions consumeixen la mateixa quantitat d'aigua que 18 milions de persones, en un país de 8 milions d'habitants. En aquests darrers anys s'han aprovat 48 projectes de grans repeses i 123 de més petites. I tot això sense comptar els territoris acaparats per les infraestructures turístiques. L'inconvenient per a les empreses ex-

Aquests dies, el judici per l'assassinat de Berta Cáceres erra en el laberint de la imaginària justícia hondurenyia

tractives és que en tots aquests territoris hi viu gent, a la qual cal desposseir -eludint l'obligació de fer-hi consultes- de les seves terres, rius, fonts d'aigua, zones de pesca.

És possible governar a gust d'Alexis de Tocqueville -defensor històric del neoliberalisme- països amb aquest desenvolupament *extrem*? Les elits locals i les borses de Wall Street, Xangai, Toronto o Frankfurt no ho veuen viable. No hi ha espai per al pacte social. Proves d'això hem tingut amb el cop d'estat de 2009, i més recentment, el novembre de 2017, amb la clamorosa tupinada a les eleccions presidencials després de la suspensió del recompte durant més de tres dies quan guanyava el candidat de l'oposició, davant dels nassos tapats de la *comunitat internacional*, amb la Comissió Europea en primer lloc.

Un país així requereix un govern de gestors sense escrúpols del necropoder i els necronegocios. Una altra governabilitat requeriria un disseny i una trajectòria diferents per Hondures. I, efectivament, l'any passat Global Witness publicava l'informe "Hondures, el país més perillós del món per l'activisme ambiental", on es diu que "les indústries ex-

tractives, amb el suport d'elits polítiques i empresarials i funcionaris corruptes, estan al darrere des de l'assetjament fins a l'assassinat d'activistes".

Hondures té un dels índexs més elevats de violència al món. El 2017 s'han registrat 389 femicidis. La taxa de pobresa arriba al 64,5% i la desigualtat és la més alta de l'Amèrica Llatina. Per tot això, entre 80.000 i 100.000 persones emigren cada any només als Estats Units. Tan sols prenent consciència d'aquest context es pot valorar en tota la seva dimensió la tasca de resistència de les comunitats i les organitzacions populars a Hondures o a la veïna Guatemala. Des de les dones *pobladores* que es lleven cada dia intentant no pensar en l'heroïcitat que suposa seguir vivint, fins a les organitzacions i persones concretes (indígenes, garífunes, camperoles, estudiants, feministes, col·lectius LGTBI) que s'atreveixen a aixecar, contra tot pronòstic, la seva veu, el seu nom i el seu cos per defensar els drets de la seva gent i de la natura.

Aquests dies en què el judici per l'assassinat de Berta Cáceres erra en el laberint de la imaginària justícia hondurenyia -generosament subvencionada per la cooperació espanyola-, organitzacions de solidaritat i drets humans pressionen la comunitat internacional per denunciar totes les irregularitats en la instrucció del cas. En aquest episodi ens juguem molt més que aconseguir justícia per a Berta. Darrere hi ha desenes d'activistes i membres de comunitats que no són tan visibles als mitjans d'incomunicació, heroïnes quotidianes de la primera línia de resistència davant la necropolítica del desenvolupament.

No és una qüestió d'altruisme, es tracta de saber fins a quin punt el nostre futur està cada cop més lligat a les seves resistències. De la mateixa manera que el seu està cada cop més lligat a la nostra capacitat de fer front a l'ascens del feixisme, les polítiques de la por i la seguretat, i al poder corporatiu a casa nostra. ●

Un taller de mapeig de cos i territori el novembre de 2017

Art a Abya Yala per despatriarcalitzar i sanar

Dones de Guatemala i Bolívia impulsen projectes de transformació contra les violències patriarcals, d'abans i de després del colonialisme, als països de l'Amèrica Central i del Sud

Sagar Malé | @SagarMale

El passat juliol, dones llatinoamericanes van reflexionar a Barcelona -per mitjà d'activitats d'art i comunicació- sobre el combat de les violències patriarcals i les tècniques de sanació a la comunitat i als seus cossos. Ho van fer en el marc del cicle "Comunic-Art front les violències patriarcals", organitzat per l'associació Suds. Prenc la paraula de dues guatemalenques i una boliviana per aquest article. Són feministes d'Abya Yala, el nom que històricament el poble kuna donava al territori americà.

Totes les reflexions i experiències culturals tenien com a denominador comú el "feminisme descolonial", terme inventat per la filòsofa argentina María Lugones que planteja una visió crítica dels feminismes hegemònics, ja que acaben tenint un efecte de colonització cultural als feminismes no occidentals, com en el cas dels moviments de dones d'Abya Yala.

L'activista dominicana Ochy Curiel escriu referint-se als processos de colonització cultural recents (a una publicació d'ACSUR-Las Segovias, descarregable des del web de Suds): "Tot aquest procés va conduir a la institucionalització dels moviments socials a través del sorgiment de les ONG, la irrupció de la cooperació internacional del Nord i la burocratització. Un grup de feministes llatinoamericanes i del Carib van començar a evidenciar aquesta situació, que provocava la pèrdua d'horitzons polítics més radicals i transformadors.

Així doncs, es va anar construint el que es va anomenar *autonomia feminista llatinoamericana*".

María Galindo, art i despatriarcalització

Una de les participacions més contundents en aquestes jornades va ser la boliviana María Galindo, de Mujeres Creando, un moviment feminista que treballa amb les arts de la performance o el grafit i amb publicacions, i que elles mateixes diuen: "Som índies, putes i lesbianes juntes, barrejades i agermanades". Galindo va arremetre sense pietat, i no sense raó, contra tot el sistema de cooperació internacional.

"La categoria de gènere ha patit un procés de banalització i simplificació extremes provocat de manera directa i deliberada per la dinàmica de les ONG i la cooperació internacional. [...] La banalització de la categoria de gènere i el sorgiment de 'l'experta en gènere' van del braçet. Estem davant d'una generació d'expertes que no vinculen la categoria de gènere amb la matriu ideològica del feminisme ni tampoc amb l'anàlisi de relacions de poder patriarcals".

Galindo creu que cal un replantejament del feminisme des de la despatriarcalització. "Ens plantejem la redefinició del feminisme com aquest conjunt de lluites col·lectives i individuals protagonitzades »

» per les dones contra tota classe de manaments patriarcals, a escala planetària, de forma simultània, en diferents èpoques i contextos socials i culturals. [...] Al mateix temps, fa falta combinar aquesta definició amb el que anomenem *feminisme intuïtiu*, que és la desobediència personal de cada dona enfront de la disciplina patriarcal, sigui quina sigui la cultura, edat, classe social o lloc al qual pertanyi. Una desobediència personal no a partir de l'accés a un cos ideològic, sinó a partir de si mateixa i de les seves decisions existencials instal·lades en el seu dia a dia”.

Feminismes indígenes i el territori-cos

L'activista guatemalena Lorena Cabnal fa una anàlisi complexa del seu substrat cultural indígena i les relacions del patriarcat històric amb el colonial, plantejant les bases del feminisme indígena. Ens resumeix aquests conceptes que basteixen l'edifici d'uns feminismes propis dins les cultures dels pobles indígenes. “Hi ha un patriarcat originari ancestral, que és un sistema mil·lenari estructural d'opressió contra les dones originàries o indígenes. Aquest sistema estableix la seva base d'opressió des de la filosofia que norma l'heterorealitat cosmogònica com a mandat, tant per a la vida de les dones i homes com de la seva relació amb el cosmos. [...] La penetració colonial ens planteja la penetració com l'acció d'introduir un element en un altre, i el colonial com la invasió i posterior dominació d'un territori aliè començant pel territori del cos. [...] Amb això afirmem que el patriarcat originari ancestral es refuncionalitza amb tota la penetració del patriarcat occidental. [...] Amb això afirmo també que van existir condicions prèvies en les nostres cultures originàries perquè aquest patriarcat occidental s'enfortís i es consolidés”.

Unes setmanes abans de les jornades de Suds, es va realitzar el taller “Mapejant els cossos-territoris” (coordinat per Cooperació i que proposava el col·lectiu Miradas Críticas del Territorio desde el Feminismo i on participava Suds). Aquest mapeig és una tècnica sanadora i política en la qual, per mitjà de tallers comunitaris, les dones identifiquen parts del seu cos amb el territori que habiten, cercant a més les pròpies febleses en les quals generen els sistemes d'expropiació massiva de terrenys per part de les empreses extractives.

Cabnal planteja l'origen d'aquesta tècnica d'exploració que engloba allò personal amb les lluites polítiques, i al·ludeix a algunes de les frases dels feminismes occidentals de la segona onada: “Aquest plantejament l'assumim a l'inici com a consigna política, per després donar-li vida a través de continguts que porten a teixir-se com una proposta feminista comunitària des de les dones xinkes. Implica la recuperació conscient del nostre primer territori-cos com un acte polític emancipador i en coherència feminista amb ‘allò personal és polític’, ‘allò que no s'anomena no existeix’”.

“En l'última dècada, s'ha incrementat la defensa de la terra i el territori com una consigna política dels moviments indígenes continentals de l'Abya Yala, i lluites importants s'han generat allà on les comunitats s'han aixecat per defensar el que històricament els pertany. No obstant això, una contradicció interna dels moviments de defensa territorial és el fet que les dones que conviuen al territori viuen en condicions de violència sexual, econòmica, psicològica, simbòlica, i cultural, perquè els seus cossos encara segueixen expro-

El mapeig és una tècnica sanadora i política en la qual, per mitjà de tallers comunitaris, les dones identifiquen parts del seu cos amb el territori que habiten

piats. A partir d'aquesta constatació, les dones xinkes hem iniciat un procés històric de defensa del nostre territori-cos”.

Rosa Chávez i Malcom, art i sanació comunitària

Des de la poesia i des del teatre comunitari, les guatemalenes Rosa Chávez i Malcom van mostrar-nos experiències artístiques dins dels feminismes comunitaris de les dones indígenes, amb una aproximació al territori-cos.

De la poesia de Rosa Chávez, la crítica literària Anabella Acevedo diu: “Porta a terme, a través de la paraula, una constant exploració personal que tant toca la temàtica de la identitat cultural com la dels espais més íntims del seu ésser dona, de vegades amb una veu tan estripada i explícita que sacseja fins al lector més experimentat”.

Chávez ens diu: “Soc poeta i la meua activitat artística la porto des de l'activisme, des de l'art per a la transformació social. Per a mi, la poesia té a veure amb la recuperació de la paraula i comparteixo els processos artístics amb grups que treballen per a la recuperació de la veu personal, però també de la col·lectiva, que és part molt important per a les dones. Quan parlo de *col·lectiu* em refereixo al poder dels pobles, les dones, els grups organitzats [...]. En la cosmologia maia parlem des d'allò personal, però també des de la col·lectivitat, entenent el col·lectiu vinculat amb allò comunitari”. “La poesia és la meua columna vertebral com a exercici, però també una manera de col·lectivitzar l'experiència amb accions performatives a l'espai públic i comunitari. I també he trobat altres expressions com el teatre i el vídeo. No considero que faci poesia maia o poesia feminista. Soc maia i feminista i, com a tal, escric; és feminista o maia perquè jo ho soc. És la meua vida, totes les meves creacions passen pel meu cos i em toca parlar sobre les meves vivències i les meves lluites, i les lluites col·lectives de les quals formo part”.

D'altra banda, Malcom (nom chuj de María Domingo Paiz) és també maia i dinamitzadora de grups de teatre de sanació enfront de les violències sexuals. “Formo part del col·lectiu Actoras del Cambio, una associació feminista que ens dediquem a acompanyar processos de sanació de dones supervivents de violació sexual durant la guerra i en l'actualitat. En els nostres tallers fem exercicis de recuperació del cos de la vida i de l'amor a nosaltres mateixes. D'aquí, tractem de reconèixer què va passar en la història de les dones, a Guatemala com a col·lectiu, però també en la història individual de cadascuna”. “Aquestes històries travessen la vida de totes les dones, i, encara que siguin diferents, n'hi ha moltes que s'assemblen. Busquem com a dones fer sentir que no

Mural de Mujeres Creando a a Paz (Bolívia)

em fa vergonya el meu cos, que no necessito castigar el meu cos, que la violació no és culpa meva, sinó que és responsabilitat de l'agressor. Fem accions públiques en les quals es dona a conèixer el nom del violador perquè sentin vergonya i l'atenció recaigui sobre ell. Ell és el violador. Ell és qui ha de ser jutjat i mirat per la societat. A Guatemala els mitjans d'informació centren la informació d'una violació en les dones. Nosaltres pretenem revertir la vergonya”.

“Moltes dones, després d'experiències tan traumàtiques, deien: ‘Em sento morta en vida’. A mesura que els processos de sanació avançaven, moltes d'elles afirmaven: ‘Ara em sento lliure’. N'hi ha una que deia: ‘Jo soc Catarina Gran, ara puc volar com un ocell’. Amb aquesta idea fem els processos de creació d'obres de teatre. Ens permet filar les nostres vivències i com les hem curat passant del dolor a l'alegria. Fer consciència social i dir que la violència sí que va passar, i poder recuperar la confiança en nosaltres mateixes”, conclou Malcom. ●

Arde vagina seca
clítoris vencido
saliva espumosa
gemidos calculados por minuto
lubricando las culpas
raspa el cuerpo ausente
arde clítoris hinchado
pedacito de nadie
arde, lástima,
esta soledad tan seca.
(Rosa Chávez)

Nos quitan la cabeza y el corazón sigue latiendo
nos arrancan el pellejo y el corazón sigue latiendo
nos parten a la mitad y el corazón sigue latiendo
beben nuestra sangre y el corazón sigue latiendo
estamos criados para latir sin descanso.
(Rosa Chávez)

MÚSIQUES SENSIBLES

MARIA ARNAL I MARCEL BAGÉS

18/10 · Palau de la Música Catalana

CARMEN BOZA / INTANA

09/11 · Petit Palau

ROGER MAS / JOE DOLMAN

10/11 · Petit Palau

GEMMA HUMET / ALIDÉ SANS

16/11 · Petit Palau

XOEL LÓPEZ

17/11 · Petit Palau

EL PETIT DE CAL ERIL

21/11 · Petit Palau

LONDON COMMUNITY GOSPEL CHOIR

23/11 · Petit Palau

MUSIQUESENSIBLES.COM

malalletra

Un dia a la platja

Què podria haver-hi pitjor que passar un dia a la platja?

El relat d'Uriol Gilibets | @folldefolls

No li agrada la platja. I, com a la majoria de gent que no li agrada la platja, durant uns jorns de l'estiu li toca patir-la. “No n’hi ha per tant”, li sol dir el seu marit, que es bronzeja durant hores i hores. L'estressa en desmesura la coreografia seguida per la majoria de la gent que es torra al sol: ara gira, ara volta, bany amb presses, dutxa i tornem-hi. I així, de sol a sol. Quan es troben per sopar amb les seves amigues i els seus marits, en el moment que els marits de les amigues gallegen de les seves gestes esportives, ell fanfarroneja dient que sempre és el primer a plantar el para-sol.

Per a ella, la posició més agradable en aquest infern és la següent: dempeus, fins als turmells a dins de l'aigua i mans creuades rere l'esquena tot escrutant l'horitzó. S'hi pot passar hores. De fet, s'hi sol estar el que dura tres o quatre vegades el ritual del seu marit mentre s'està socarrimant la pell a l'ast.

En aquesta posició escolta un terrabastall sobtat. No es posa nerviosa però no entén què ha passat. La major part de la gent de la platja tampoc. És en girar-se direcció al passeig marítim que s'adona que ha explotat el petit campanar. Hi ha flames als edificis del voltant i les pedres del campanar (ves a saber de quin segle són) han sortit disparades a gran distància. Han matat algú al passeig marítim perquè hi ha gent que crida molt. Falsa alarma, només han aixafat un gos. Pels crits de dolor i impotència sembla que era un gos molt estimat.

El nerviosisme s'apodera de la gent. Ella amb prou feines ha rotat el seu cos per guipar com el campanar es va enderrocant. Hi ha un parell d'homes (sempre hi ha un parell d'homes) que s'ho miren des de la boia. No semblen voler acostar-se a la costa. Ja ningú juga a paletes; l'imbècil i fanfarró que fins feia un moment es tirava a peu de mar esquitxant tot déu que passava per allà, ara es mostra espantat. No sap on posar-se la paleta. “Tant múscul per res...”, pensa sorneguerament.

I quan comencen a aparèixer avions de combat per sobre el cel, el paletes es posa a cridar “esto es la guerra!”. A ella li fa gràcia que identifiqui tan de pressa quelcom que segur que no ha vist mai en directe. A més a més, no té l'anatomia exterior d'haver llegit gaire sobre la matèria. La dona grassa que no s'ha dit res amb el seu marit, que jeu sota un para-sol d'aquells de federat en la matèria, intenta aixecar-se.

/ VICTORIA CABEDO

Demana ajuda al seu marit. En aquests moments, el seu marit ja està traient el cotxe de la zona blava del passeig marítim. No sembla que la vulgui esperar.

Els avions deixen anar petit armament (en la distància sembla petit) enmig de l'aigua. Ella somriu perquè les explosions a sota de l'aigua semblen flatulències molt fortes. Ella, a voltes, quan es fa una banyera també ho posa en pràctica. Una d'aquestes petites bombes cau molt a prop de la boia i mata els dos homes. Dos homes que, d'altra banda, mai més podran anar fins a aquesta ni fins a cap altra boia.

L'aigua es comença a omplir de cossos morts. Que difícil que ha de ser pel socorrista saber distingir quins cossos estan fent el mort i quins estan morts de veritat. El socorrista es tira a l'aigua. A ella li dona la sensació que es vol fer l'heroi. Tot i això, és un heroi circumstancial, puix que una bomba li cau just a sobre. Quan explota juntament amb la bombolla d'aigua que es crea, sembla sortir també un braç i un tros de cama. “Estava fort”, pensa ella quan veu les extremitats amputades i voladores.

El cel és taronjós però ella creu que encara és d'hora per gaudir del crepuscle: “No som ni migdia!”. En girar-se, s'adona que a la crema de l'església se li afegeix tots els edificis urbanitzats davant del mar. Li costa diferenciar un hotel de 5 estrelles d'un hostal de mala mort. “Tot crema molt semblant”. Dels avions es llancen paracaigudistes que desapareixen a tort i a dret, sense discriminar sexe, edat, raça ni pes. El mar és d'un vermell dens i al seu voltant els cossos s'amunteguen en piles molt mal endreçades. La gent crida, s'escapa i mor. Pensa que allò sembla l'infern o la cuina d'una braseria. Somriu novament amb aquesta ocurrència. Una nena mor al seu davant en rebre una bala que segurament anava dirigida a ella. La mira i pensa que cada vegada fan els biquinis més provocatius per a aquestes edats tan promptes.

Un altre nen la toca per darrere. Sembla interpellar-la. Ella es gira per compromís, en el fons li fa una mica de ràbia perdre aquella posició tan còmoda i apreciada. “Mama, mama! Tinc molta por! Que morirem?”. Sembla que el seu fill està espantat. “Sí, algun dia. El que ara em fa més por, fill, és que el teu pare demà vulgui tornar a la platja!”. “El papa s'ha mort!”, contesta somicant i tremolós el fill: “Així no et preocupis per res, fill meu. Tot anirà bé...”. ●

Suma-t'hi.

Entre tots i totes podem ajudar a resoldre el problema de l'habitatge.

Informa't a
cohousingbarcelona.cat/llacuna39

bodega
La Riera
OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARCA 81
VINS, VERMUT, TAPES I CERVESES ARTESANES
-ENTITAT CULTURAL SENSE ANIM DE LUCRE-

La Directa utilitza els serveis de

foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

★ CERVESA DEL ★
MONTSENY
ARTESANA

ressenyes

Terror de qualitat tècnica

Sergio Delgado Asensio | @SergioDA92

És molt probable que no sigui la nova *Lexorcista* per molt que la maquinària del màrqueting vulgui donar-li aquesta etiqueta. Però està molt clar que és un fenomen tècnic i visual que no fa altra cosa que enriquir el gènere de terror. És una meravellosa sorpresa que ens porta Ari Aster en la seva *opera prima* -amb fotografia de Pawel Pogorzelski. També s'hauria de donar les gràcies a la productora A24, que ja ens va aproximar *The Witch* fa uns anys.

Hereditary és una pel·lícula (Estats Units) que destacarà aquest any sobre la resta d'obres del gènere. Ho pot fer tant en l'aparat tècnic -on cada pla és estrany i esquitxa originalitat a dojo- com en l'artístic, i totes les temàtiques que tracta el guió. És un terror proper al psicològic que tracta temes familiars, demoníacs i religiosos des d'una premissa peculiar.

No cal fer una explicació de la importància que té el so en el cinema de terror. Hi ha pel·lícules recents que han fet una lliçó magistral: *A quiet place* (John Krasinski, 2018), amb un disseny de so increïble, o James Wan i tota la seva col·lecció d'obres com a director i/o productor, des de *Dead silence* l'any 2007 fins al llinatge dels Warren. En aquest cas, el film d'Ari Aster no utilitza tant el so com a referència, però sí que té un vincle capital dins de la història. A més, és un

detall fonamental d'un personatge que ens deixarà bocabadats per tot, però sobretot pel seu destí *hitchcockià*.

L'equip artístic és escollit a la perfecció amb un molt bon càsting. L'únic punt negatiu és la relació massa histriònica maternofilial i l'actuació de la mare, Toni Collette (mare també a *The Sixth Sense*, Shyamalan, 1998), que passa d'una bona interpretació a l'exageració a l'enèsima potència. El repartiment es completa amb Gabriel Byrne, Alex Wolff, Milly Shapiro i Ann Dowd.

La tensió navega de manera perpètua pel film en detriment de sorpreses que facin tremolar. Potser hauria estat agradable patir més sobresalts que no guardar tot l'arsenal per la recta final. De totes maneres, és motiu de goig gaudir d'una producció d'horror que combina les normes del gènere amb un acabat cinematogràfic magnífic. ●

CINEMA

Hereditary

Direcció i guió: Ari Aster
PalmStar Entertainment,
Windy Hill Pictures i A24
(2018)

Durada: 126 minuts

Nyandú segueix muntant cabanes

Sara Blázquez | @sarablazquez

Després de tres anys, Nyandú torna amb el que segurament és el seu disc més reflexiu. Una barreja d'optimisme i mala llet. De melodies enganxoses i molta profunditat. *Fernando Rogelio Estévez* (LAV Records, 2018) és el tercer disc de la banda de la Torre d'Oristà, al Lluçanès, i és també un espai de trobada de llocs comuns, com cabanes i rius, que van apareixent durant tot el disc.

De fet, "Seguirem muntant cabanes" és la cançó que va inspirar el disseny de la portada: una cabana construïda pels músics del grup amb l'ajuda de gran part de les veïnes del poble. La idea va ser de l'estudi de disseny cooperatiu del bateria del grup, Partee, que fins i tot dissenyant la portada

va respectar la filosofia de la cançó i la manera de treballar de Nyandú, que en el fons equipara muntar cabanes amb jugar com quan som infants.

El primer tema que es va presentar va ser "El club dels 27", un homenatge al grup de músics que van morir als 27 anys, la majoria a causa d'abusos de l'alcohol, les drogues, suïcidis o accidents, com Jimi Hendrix, Janis Joplin, Kurt Cobain o Amy Winehouse. És, segurament, la cançó més estil anys vuitanta i encomanadissa del disc, que, alhora, colpeja amb reflexions entre la vida, les lluites internes i la mort: "Són tantes les coses que maten que no ens n'escapem. El pitjor dels anys noranta? La mort de Kurt Cobain". ●

MÚSICA

Nyandú

Fernando Rogelio Estévez
LAV Records, 2018

La vida desbordada

Carla Mallol | @cmallolguell

"Soc jo, l'estranya que Stothom reconeix, aquesta que sembla de mentida sota la seva capa d'herba curta i consistent", confessa la protagonista de *Permagel*. Al llarg de les pàgines de la novel·la, les poètiques paraules d'Eva Baltasar acaben desfent les fines capes de glaç que l'embolcallen i ens acaba fent còmplices de la seva intimitat, convertint-nos en voyeurs d'una vida desbordada.

Sexe, masturbació i pensaments suïcides són l'anar i venir constant de la novel·la. Sense tabús ni remordiments i amb un humor fi i alhora punxegut, la prosa desinhibida

de Baltasar retrata la vida, una vida que se'ns escola de les mans, aquella vida que, com diria la protagonista, "pertany als altres, [...] és un miratge real i inabastable que llisca a través de les vides dels altres, emplenant-les com aigua".

Permagel és un clam a la vida, un crit a ple pulmó a la vida desbordada. "El sexe m'allunya de la mort. Tanmateix, no m'atansa a la vida", confessa la protagonista. La protagonista de *Permagel*, amb totes les seves contradiccions, intensitats i vulnerabilitats, desborda de vida. Que no s'ha d'estar molt ple de vida per a voler suïcidat-se? ●

LLIBRE

Permagel

Eva Baltasar i Sardà
Club Editor
192 pàgines

/ VICTOR SERRI

Ricard Riol,
president de
l'Associació per a
la Promoció del
Transport Públic

Va créixer a Pubilla Cases (l'Hospitalet). Aficionat als trens, ja des de petit es va interessar pel transport públic. Quan va saber que hi havia un projecte per connectar el seu barri amb la resta del Baix Llobregat, una zona de municipis petits i molt poblats amb molta mobilitat interna, va començar a recollir informació. S'havia generat certa oposició ciutadana al tramvia en favor del metro, i Riol, preocupat perquè no es fes el projecte, va decidir publicar el seu argumentari. "El tramvia tenia a favor que oferia molt més recorregut que les dues parades de metro que es demanaven. Per això vaig escriure sobre el tema i vaig penjar fotocòpies a les papereres. També vaig muntar un web a la biblioteca de la plaça de la Bòbila, amb disquets", explica, i riu. Així va començar la seva trajectòria com a activista pel transport públic, una militància que ha mantingut fins avui i que l'ocupa professionalment. Entitats com el Bicicleta Club de Catalunya, Ecologistes en Acció o la seva treballen per impulsar alternatives al cotxe des d'una visió d'usuàries.

“Hem de capgirar la idea de llibertat de tenir cotxe”

Mariana Cantero | @cantero_mariana

Com valoren l'actual model de gestió de la xarxa de transport públic a Catalunya?

El model és bo a l'àrea metropolitana de Barcelona i molt millorable a la resta. L'àrea metropolitana té control públic sobre les concessions, les tarifes, les freqüències, el recorregut o la neteja, mentre que el transport de la resta de Catalunya, controlat per la Generalitat, falla bastant. Tenim moltíssimes avaries i manca d'informació, línies que no tenen pals d'autobús a les parades o autobusos que no passen. Són maneres diferents de concessionar serveis.

També té importància el disseny de la xarxa...

La revolució industrial, que és un fenomen molt ferroviari, va consolidar un patró de creixement, primer amb el tramvia i després amb el metro, que encara es manté i es potencia. S'ha anat complementant amb nous mitjans de transport alternatius al cotxe, però hi ha una part de Catalunya que s'ha desenvolupat associada al cotxe, a les autopistes, a partir dels anys 60 i 70; urbanitzacions on no hi ha barreja d'usos, on la gent està exclosa d'alguns serveis si no té cotxe. Aquest model no el volem. La meitat de catalanes no tenen permís de conduir, per la qual cosa aquest model és excoent socialment i és un perjudici per a la qualitat de l'aire.

De fet, el model hauria de revertir l'ús del cotxe si es vol fer cas a les directives de la Unió Europea.

Sí. El que no s'ha de fer és afavorir un model urbanístic que ens faci dependre del cotxe, que col·lapsa la xarxa viària i és tan poc democràtic. S'haurien de fer respectar més les lleis, la d'impacte ambiental i la de mobilitat, que obliga els promotors a cobrir part dels costos que generen. A Catalunya tenim una llei pionera, però no ha canviat certes dinàmiques que s'haurien de modificar, com el fet de promocionar centres comercials fora de zones urbanes o construir urbanitzacions denses allunyades del transport públic.

En temes d'infraestructures tenim sempre la mateixa disputa entre Catalunya i l'Estat espanyol.

Hi ha un defecte de planificació original molt acusat en el Ministeri de Foment, la triple A: autovia, aeroport i AVE per totes les capitals de província. Aquesta és una màxima que va instaurar Aznar i és molt perillosa, perquè no afronta la mobilitat quotidiana del 90% de la gent. La Generalitat també ha optat per invertir en macroinfraestructures com la línia 9, però no té gaire inversió fora de l'àrea metropolitana.

Per posar Rodalies al nivell del ferrocarril català, quants diners es necessiten?

Necessitariem una inversió aproximada de 400 milions d'euros, equivalent a dues parades de metro. S'han de resoldre interconnexions, posar senyalització nova als túnels i als trens i així aconseguir una capacitat màxima d'exploació dels túnels.

El model és responsabilitat de diverses legislatures.

Sí, que han generat un model de "com més, millor". Venim d'un model d'obres faraòniques i, a vegades, una inversió petita -com els carrils bus d'entrada a Barcelona, que són tan simples com repintar la calçada- canvia molt el panorama. El lobby de l'automoció també és molt potent en aquest país, i s'ha encarregat durant molt de temps de promoure un model que privatitza l'espai públic i impedeix que es desenvolupi el transport col·lectiu, com ara el tramvia, que deien que privatitzava l'espai. A la pràctica, la Diagonal ja està privatitzada pels cotxes i els comerciants.

Últimament es rumoreja que Rodalies podria passar a mans de la Generalitat...

Es diu que la Generalitat podria assumir aquesta gestió en sis mesos, però no sé en què es basa. Són centenars de trens dels quals es fa el manteniment a Valladolid, en un taller públic de Renfe. Hi ha regionals compartits, els maquinistes tenen mobilitat per tota Espanya, la xarxa elèctrica està interconnectada... D'altra banda, la Generalitat no té capacitat de finançament.

Què s'hauria de fer per millorar la mobilitat?

Canviar el model de la triple A que hem comentat per invertir en ferrocarrils convencionals, carril bus i bicicleta. S'han de poder connectar a peu municipis que estan un a la vora de l'altre però als quals no es pot arribar caminant. Els usuaris de les autovies haurien de pagar pel seu ús, com fan a Europa. En canvi, aquí regalem l'ús de l'autovia però cobrem bitllet al transport públic. S'ha d'invertir aquesta política.

Aplicar la regla que pagui qui contamina...

No necessàriament vol dir que no puguin circular cotxes, però sí que pensem que les autopistes no les ha de pagar la ciutadania en general, sinó aquell que les fa servir. La nostra idea no és restrictiva, no va contra la llibertat de les persones, sinó a favor de la salut. No pot ser un dret contaminar i bloquejar el pas als altres. Hem de capgirar la idea de llibertat de tenir cotxe. El cotxe no és un dret universal. ●

Regalem l'ús de l'autovia però cobrem bitllet al transport públic. S'ha d'invertir aquesta política